

Voščilnica vsakdanja!

Novo leto, primerjam te s pesmijo,
z vižo vzvišeno.
Nahrani z njo srce mi in dušo.
Novo leto, primerjam te s soncem visokim.
Napoji življenje z njegovo mogočno
toploto.
Novo leto, podari mi upanje za grozde
v brajdi,
pšenico v polju, studenčnico v dlani.
Moje želje visoke razumno prepelji
do praga, kjer sreča domuje in čezenj.
Novo leto ne strahuj smeha otroškega,
lačnim dobrotnik naj kruha nalomi,
obriše strah na obrazu vojakov,
domov jih napoti.
Na novo, za novo življenje,
brez madežev joka,
vsaj stezo, stezico, da z upanjem
šla bom v jutri -
za svoje predrage, za bele, rumene
in črne, zemeljske brate!

Danica Pardo

Beseda urednika!

Pred vami je deseta, jubilejna številka našega lista. Ob tej priliki se želim zahvaliti prav vsem, ki so kakorkoli zaslužni, da je naš občasnik vzdržal teh dobrih pet let. Predvsem gre zahvala vsem potrpežljivim sodelavcem, sponzorjem, oblikovalcu vseh števil podjetju Edis Ilirska Bistrica, Studiu Rolih, ki je vsakokrat izdelal grafično pripravo za tisk, odgovornim za tisk pri Čukgrafu v Postojni in Boru v Ilirski Bistrici. Posebno se še zahvaljujem članom uredniškega odbora

Vojku Čeligoju, Ivku Spetiču, Francu Gombaču in kolegici Danici Pardo, ki so pridno polnili stolpce našega lista. Zahvaljujem se tudi vsem bralcem, ki so pisno ali ustno izrazili svoje zadovoljstvo ob prebiranju našega časopisa.

Ob začetku novega leta voščim vsem bralcem, sodelavcem našega časopisa in kolegom, s katerimi delujemo pri Društvu upokojencev, srečno in zadovoljno novo leto.

Društvo upokojencev Ilirska Bistrica

vošči svojim članom
in bralcem Jesenskih listov
zdravo in uspešno
novo leto 2002

Pisma uredništvu

Dragi urednik!

Upam, da bodo te vrstice dobile mesto med pismi bralcev. Želim, da bi bila deseta številka Jesenskih listov najboljša doslej. Le zakaj bi bila zadnja? Jesenski listi so kronika našega časa z vidika upokojencev in je poleg drugih dejavnosti prav posrečena oblika delovanja društva upokojencev. V časopisu je nekaj stare in novejša zgodovine, delček sedanjosti ter seveda nostalgije, ki jo avtorji pokažejo v svojih pesmih. Tudi nasveti, humor in misli modrostnikov so nadvse zanimive rubrike. Vsi avtorji člankov so Jesenskim listom dali delček sebe, z vso iskrenostjo in ljubeznijo. Velika škoda je, da nismo v tem času "doživeli" več števil. Vseeno hvala za dosedanje izdaje. Morda pa le še ni konec!

Iva

Draga Iva!

Hvala za lepe misli in podporo, ki si jo vedno doslej tako ali drugače izrazila. Veliko zdravja in sreče v novem letu!

Urednik

Dragi urednik, spoštovani bralci!

Voščim vam ljubezen!
Preproste so misli in želje, ko gledam čez prag novega leta. Odpihnili bi v vseмир orožje vseh velikosti in oblik, vseh moči, tudi pušk in frač bi se znebila. Otrokom vseh celin nakupila bi glasbil, kitar, bobnov in piščali, violin, trobent in klarinetov. Vojaki po jarkih, izkopanih od min, bi rože in trave sadili. Metulji bi prišli sami od sebe, oni vedo kam. Ptice vedo kam, vedo kje gnezditi, kje prezimiti, kje umreti. Tako kot oblaki, ki vedo kdaj darovati svoje kaplje. Semena vedo kdaj kaliti in kdaj zoreti. Naj prihajajoče leto tudi ljudem našega planeta da vedenje kam! Naj bo ta pot brez napuha, pohlepa, brez joka, lakote, vojn in brezumnih trpinčenj. Da bi mali in veliki zoreli v pravicah človeškega dostojanstva, čeprav je naša govorica nerazumna sosedu, čeprav je naša vera tuja drugi, čeprav je naša koža obarvana drugače. Novo, na novo začeto leto bi nas moralo prevzeti z neizmerno silo, ohraniti v nas samih vso modrost, da ostanemo in se družimo v zemeljsko skupnost s silo, ki jo premore samo človek - ljubezen.

Danica

Draga Danica!

Kam lepše voščilo ob novem letu! Da bi le enkrat za vedno pozabili na stari latinski pregovor Homo homini lupus (človek človeku volk)! Prevladujejo naj glasba, petje in - ljubezen.

Urednik

Frane Tomšič

Povratek

Odlomek iz romana Pooblaščenci

Sin slovenskega železničarja Vinko, ki je diplomiral na jezikoslovju, je predlagal Tonetu, da bi potovala skupaj domov.

V ponedeljek navsezgodaj sta bila v razmajanem avtobusu. Vinko je pripeljal s seboj mlajšega bratranca, ki je po koncu spopadov pribežal v Bologno. Bil je nekoliko zmeden. Na Idrskem so ga mobilizirali domobranci. Bil je v strelnem vodu, ko so ustrelili partizanko. Sedaj ga je silno skrbelo, kaj se mu bo zgodilo. Vinko ga je tolažil. Vendar se ni umiril. Ob vsakem postanku je hotel pobegniti.

Po uri vožnje med porušeni zgradbami in razbitimi vojaškimi oklepniki in vozili so obšli Ferraro in prišli do reke Pad. Mostu, ki se je pred vojno mogočno dvigal nad reko, ni bilo več. Pod obrežjem je Tone zagledal pontonski most, ki se je raztezal daleč na drugi breg; vojaška vozila so se v koloni po polžje pomikala čez reko. Po dolgem čakanju so tudi avtobusu dovolili zapeljati na zibajoči most. Tine je imel občutek, da se bodo zdaj zdaj čolni pod vozili uprli teži in vse skupaj prepustili reki. Napredovali so počasi. Tone se je zazrl v široko vodno površino. Spomnila ga je bistriške vode, ki se ni mogla kosati z velikostjo Pada, vendar je bila dovolj velika, da je le misel nanjo napolnila njegovo sušo in sprožala hrepenenje. Ob bistriški reki se je rodil in odraščal v številni in revni družini. Kasneje je izvedel, da izvirajo njegovi predniki iz starodavne družine. Vendar je bila to nekakšna skrivnost. Po nenapisanem pravilu so se lahko družili s premožnimi sorodniki le tisti, ki so obdržali premoženje in zgled.

Otroci so nekega zimskega večera pričakovali Miklavža. Ozirali so se na zasnežene obronke Ravnic, da bi zagledali Miklavževo kočijo. Starejši so jim pravili, da se Miklavž vozi v zlati kočiji, ki jo vlečejo beli konji. Noč vznemirjajočega pričakovanja. Zjutraj pa ...

Popoldan je Viktor peljal Toneta v njegovo hišo. Pod jelko je bilo nešteto dobrot in igrač. Ko je zvečer legel v posteljo iz ličja skupaj z bratom, ga je naenkrat nekaj sunilo. Kako je mogoče, da dobijo bogati toliko daril, čeprav imajo vsega dovolj? Ali sveti Miklavž tega ne ve?

Avtobus se je prizibal na nasprotni breg in zapeljal proti Rovigu. V predmestju Padove je avtobus dosegel svojo končno postajo. Po dolgem iskanju so našli kamion, ki je vozil do Benetk. Cesta je bila marsikje poškodovana in so morali voziti po stranskih poteh. V Benetkah so prestopili na vlak za Videm; za Trst še ni bilo zveze. Zvečer so se znašli na videmski železniški postaji. Na postaji in pred njo so se gnetli povratniki iz nemških taborišč in begunci.

Vinkov nečak se je pomešal med množico in izginil. Dobro uro sta ga iskala brez uspeha. Vinko se je tolažil, da je vendarle blizu doma in bo verjetno našel pot. V resnici ga je skrbelo. Domači ga bodo obsojali.

Tone se je zavlekel v kot velike čakalnice. Izsilil je nekaj prostora, se zleknil na kamnita tla, se zvil v klopčič, podložil kovček pod glavo in poskušal zaspiti. Čakalnica je bila nabito polna ljudi. Drug za drugim so plegli na tla, mnogi so ostali zunaj in si tam iskali zavetje.

Bila je že pozna ura, Tone pa še ni zaspal. Kolk ga je bolel in se je kar naprej premikal. V glavi mu je mrgolelo in misli so se kobacale druga čez drugo. Le z naporom jih je ločeval. Dve leti je preživel v zdraviliščih. Navsezadnje se je lahko prišteval med srečneže. Ostal je živ, čeprav v začetku ni tako kazalo. Le misel na Flavijo je zbužala v želodcu grenak okus. Delal sta načrte za potem. V Istro se bom vrnila, je rada ponavljala. Sanjala sta o skupnem domu, čeprav sta v podzvesti dvomila, da bosta zmogla. Bolezen sta dobro poznala in vedela, da jima ne bo privoščila življenjske sile, ki bi jo potrebovala. Vendar je bilo božansko sanjati z odprtimi očmi.

Sedaj se vračam, je razmišljal. Kaj bom počel, kako bom živel? Svojega poklica ne bom zmogel. Kako me bodo sprejeli ljudje? Spomnil se je stisk, ki so ga grizle, ko se ga je kdo izogibal ... V zdravilišču je lahko, si med svojimi in pozabiš na drugačnost. Zakaj bi se že sedaj grizel? Nekaj se bo že našlo; navsezadnje je vojna in nemara celo revolucija. Mogoče bom tudi jaz našel svoj kotiček ...

Naslednje jutro so se skobacali na tovorni vagon in vlak je potegnil proti Trstu. Kako je doma, se je spraševal Tone. V vagonu je bilo mnogo povratnikov iz taborišč. Mlada žena je sedla zraven njega. "Od kod pa ti?" ga je vprašala. Bila je suha in upadlega obraza. "Iz bolnišnice... jetiko sem imel ..." "Ah, poznam, poznam, mož jo je imel. Bolan se je vrnil od partizanov, pa so ga odpeljali. Ostal je v Mathausnu, raje bi bila ostala z njim," je rekla in oči so se ji orosile.

V Trstu so morali v vrsto in tam so jih preverjali in razporejali. Dva dni je Tone preživel v slovenskem dijaškem domu; potem spet na vlak do Šempetra na Krasu. Tedaj je začutil bližino doma in zdelo se mu je, da že diha domači zrak. V šempetrski vojašnici se je srečal s pripadniki partizanske vojske. Nekaj je bilo starejših. Mlad poročnik je enega za drugim zasliševal, od kod prihajajo in kam so namenjeni. Tone je imel papir iz zdravilišča in je kmalu odpravil. Zazdelo se mu je, da se mladenič obnaša nekam bahavo. Po treh dneh karantene so prebežnike spet razporedili. Bistričani, Brkinci in Hrvati so šli na vlak za Reko. Tone je sedel na robu odprtega tovornega vagona in noge so mu bingljale ven. V prsih ga je začelo stiskati. Vznemirjenje se je stopnjevalo z vsakim prevoženim kilometrom. Zagledal je premski grad in kmalu zatem na griču trnovsko farno cerkev. Srce je imel v grlu. Na železniški postaji je srečeval prve znance. Hitel je proti domu. Pri Novem svetu je opazil sledi bombardiranja. Hiša na Placu je bila odprta, vstopil je in se povzpел po stopnicah. Na leseni ograji je čepel maček Sivec.

Dvignil je glavo, pogledal prišleka in čez nekaj trenutkov skočil na njegove rame in se muzal, kot je bil vaje delati pred vojno, ko se je Tone vračal z dela. Kmalu se je vrnila mati. Solze veselja so ji polzele po licih. "Kje so drugi?" je vprašal Tone. "Ate je v Guranjem kraju, Škudovemu je sešil hlače, Francka je v Italiji, Gusta biva v Trnovem, fanta sta šla na udarniško, cesto popravljajo ..." "Pa Lina in sinko?" Mati se je ozrla vstran. "Pisali smo ti ..." "Kaj ste pisali?" "Bombardirali so ..." Jutri bova šla na pokopališče, tam sta."

Zapeli so žrtvam prve in druge svetovne vojne

V organizaciji občinske organizacije Zveze borcev Ilirska Bistrica je bila v torek, 30. oktobra spominska slovesnost na Hribu svobode sredi mesta ob spomeniku in grobnici padlim domačinom in vsem, ki so padli v zaključnih bojih pri osvobajanju Ilirske Bistrice in okolice. V kulturnem programu, ki ga je vodil Franc Gombač so sodelovali mladi recitatorji iz obeh osnovnih šol, nastopil pa je tudi pevski zbor domačega društva upokojencev z dirigentom Dimitrijem Grljem in doživeto zapel nekaj partizanskih pesmi. Delegacije borcev so ponesle cvetje še k spomeniku Nade Žagar, padle sekretarke SKOJ-a 3. prekomorske brigade pred vhodom v mestni park in na Titov trg k spominski plošči domačinoma, komaj devetnajstletnemu Josipu Čeligoju s Topolca in tridesetletnemu Jakobu Pecmanu iz Smrj, ki so ju tu sredi mesta fašisti obesili 5. junija 1942.

Prižgali so svečke in spominu na njihovo žrtev zapeli nekaj izbranih pesmi. Zgodilo se je to prvič po skoraj osemdesetih letih. Spominski plošči z imeni padlih v prvi vojni so svojci skrivoma pred italijanskimi oblastmi leta 1928 vzdali v notranjost farne cerkve sv. Petra v Trnovem pri Ilirski Bistrici. Ob obnavljanju cerkve leta 1960 sta plošči romali na neustrezno mesto na pokopališče in pred dobrimi dvajsetimi leti sta bili na pobudo Viljema Kindlerja postavljeni na sedanje mesto v okviru spominskega območja na Hribu svobode. Žal marmornati plošči vidno propadata. Nimata ne skrbnika in ne pravega gospodarja, zato je tudi nastop pevskega zbora upokojencev izzvenel v poziv odgovornim, da ne spregledajo svojih obveznosti do spomina tudi na žrtve te doline iz prve svetovne vojne. V mestu je to edino spominsko obeležje padlim v prvi svetovni vojni.

Tokrat pa so se pevci zbrali tudi pri spominskih ploščah 89-tim žrtvam prve svetovne vojne iz Bistriške doline.

Tekst in slika: Vojko Čeligoj

Pevski zbor Društva upokojencev Ilirska Bistrica z dirigentom Dimitrijem Grljem (skrajno levo) ob pevskem nastopu za letošnji Dan mrtvih tudi pri spominskem obeležju padlih v prvi vojni iz ilirskobistriške doline.

Spomini

Ko se v decembrskih dneh pripravljamo na praznovanje božičnih in novoletnih praznikov, spomin nehote seže v dni, ko so bila ta vse prej kot vesela. Mislim na obdobja vojne v naši polpreteklosti, ki so vsakega prizadela tako ali drugače. Tisto obdobje sem preživela nekaj časa v zaporu, drugi del pa v partizanih. V italijanskem zaporu je bila ob večjih praznikih opoldan paštašuta namesto redke mineštre, večerje tako ni bilo, razen če nisi kaj dobil od doma ali imel denar, da si lahko kupil paradižnik z malo kisa ali kuhano čebulo, ki pa meni nikakor ni šla v slast. Mnogo bolj so mi ostali v spominu božični dnevi leta 1944; tedaj sem bila članica tehnike N-43, ki je delovala v bunkerju pod Suhorjem v Brkinih. Jesenske mesece tistega leta smo nekajkrat shajkali zaradi vdorov Nemcev. Dokončno pa smo se morali umakniti v predbožičnih dneh. Prav na božični večer smo prispeli na Javornik nad Bačem. Živo vidim pred seboj odprto lopo, pod katero smo na primitivnem ognjišču zakurili ogenj. Na njem sem skuhalo večerjo za vseh pet članov tehnike. Kaj je bilo v loncu, prav res ne vem več. Bilo je tisti dan prvič nekaj toplega. V gozdu je bilo precej hladno. Spravili smo se spat pod šotor na smrekove veje, oblečeni seveda. Trenutno smo bili na varnem. V naslednjih dneh smo dobili barako, v kateri smo obnovili delo. Tu smo prebili zimske mesece, sprva še kar v miru. Marca in aprila pa se je obroč okrog nas večkrat stisnil, da smo ostali tudi čisto brez oskrbe. Iz vasi niso prihajali do nas. Ponoči smo se spustili v Juršče in si sami prinesli hrane za nekaj dni. To se je nekajkrat ponovilo. Aprila okrog velike noči pa smo se umaknili na drugo stran v Strane (Podnanos) in tam dočakali konec vojne, spet pozabljeni od vseh v tistih burnih dneh končne osvoboditve. Koliko je bilo tiste dni veselja in prepričanja, da bo priborjeni mir večen! Zdelo se je nemogoče, da bi se ponovile strahote, ki so jih ljudje pretrpeli. A se vendar stvari ponavljajo, kot da se človek ni ničesar naučil iz zgodovine.

Dogodki v leta 2001 so pretresli ves svet, vsi pa tudi občutimo posledice teh dogajanj, ker sovraštvu ni videti konca. Ne velja pa se vdati v zlo usodo. Za dežjem sonce mora priti. V tej veri zaželim v teh dneh zdravja in zadovoljstva vsem ljudem dobre volje, ki gradijo sožitje. Da bi uspeli, je naloga vseh nas.

Srečno!

Nadja Pahor

Premška

V sosednji hiši
luna skozi streho gleda.
So stražarji vrabci, miši.
Pasji lajež se od daleč sliši.
In ko burja na vso moč razsaja,
se pridruži mačja raja.
Mačke gospodične,
nališpane in zale,
lepoto svojo so razkazovale,
v hvali tudi obljubile,
naj varjejo se miši,
ker jih bodo polovile.

V sosednji hiši,
skozi okna luna plava,
pajek mrežo plete,
burja mu nagaja.
V njej, kot se spodobi, kdove od kod,
noč prinaša melodije murnov.
Skozi okna, skozi vrata,
špranje zaprašene
burjine so gosli.

V sosednji hiši
ples začne se.
Stisne list se
k listu v vrtincu plesnem.
V dolgem krilu balerina mala,
po blazinicah neslišnih,
v goste priplesala.
Dolgorepi maček,
ki lepota ga presune,
si svoj frak popravi,
se prikloni mucu mali:
"Draga, luna že k zatonu plava!"
Sta za tačke se prijela,
zaplesala in v en glas zapela:
"Mucke, mucki, se imamo radi, radi!"

V hiško luna skozi streho gleda,
burja v špranjah gosli godi,
po premski Preski radost hodi.

Danica Pardo

Božični čas

Božični čas je. Vreme je ponovno gnilo in mokro. Nobenega sledu po snegu, ki ga vidiš, kako naletava v vseh božičnih reklamah, v vseh spotih božičnih pesmi, ki so mi še vedno zelo lepe.

Božični prazniki, ki sem jih jaz doživljala kot otrok, so bili drugačni, veliko lepši, lepši zaradi navad, običajev, ki so se zdaj sprevrgli v norijo nakupov in nekakšnih privzetih navad obdarovanja.

Predvsem so bili božični mrzli in sneženi. Snega je bilo včasih veliko več, ali pa je to samo moja domišljija iz otroštva. Spominjam pa se, da so bili včasih zameti, ki jih je burja naredila, tako visoki, da so nas otroke morali starejši spremljati v šolo, da ni kdo ostal v snegu, saj je bil sneženi zid, ko je plug splužil cesto, prav pri Božji matri, večkrat visok tudi po dva metra in več.

Priprave na božič so se začele že precej prej. Naloga otrok je bila, da smo nabrali mah za jaslice. Šli smo v Hrib, to je bil s hrastovino in cerovino porasel grič blizu vasi. Trudili smo se, da smo našli lepo, debelo plast mahu, da se ni drobila. Taki plasti smo rekli šplanta. Da si nabral čim večjo šplanto, je bilo potrebno kar nekaj spretnosti. Ko si našel mah, si najprej očistil z njega suho travo in listje, potem si pa moral z rokami previdno privzdigovati rušo, da se šplanta ni zdrobila. Šplante si položil v košaro in jih doma dal sušiti. Včasih, če nas je sneg prehitel, smo morali iskati v gozdu prisojna mesta pod kakšnimi skalami ali debelimi hojami, kjer smo izpod snega laže izbrskali mah.

Tudi na drevce je bilo treba prej pomisliti. Posekal ga je oče. Izbiranje primerne smrečice za drevce ni bilo enostavno. Morala je biti lepa, enakomerno raščena, hkrati pa je bilo treba paziti, da je bila škoda čim manjša.

Doma je oče drevcu napravil še podstavek. To je bil lesen križ z luknjo v sredini. Jaslice smo delali na božično viljo v dulanji kambri (dolnji sobi). To je bil ozek,

podolgovat prostor v naši hiši, iz katerega so vodile lesene stopnice v guranje kambre (gornje sobe - spalnice).

Ob celi steni je stala dolga, mislim, da skoraj tri metre, in dober meter široka skrinja. V njej smo shranjevali pšenico, moko, pa tudi koruzo, saj je imela več predelkov. Na pokrovu te skrinje smo naredili res velike in lepe jaslice.

Na eni strani je bilo drevce, na drugo stran pa smo zložili kamenje, ga prekrili z mahom in tako so nastali griči. V dolbini pod gričem je bila štalca z Jezuščkom, Marijo, Jožefom, osličkom in volom. Po vsem mahu smo razporedili ovčke in pastirje. Potočki in jezerca so bili iz svetlečega srebrnega papirja, v katerem smo otroci dobili kakšno sladkarijo in smo papir skrbno spravili.

Na drevcu je bilo le nekaj kupljenih balončkov. Mama je spekla piškote različnih oblik: smrečice, zvezdice, lune..., navezali smo jih na košček sukanca in jih privezali na smrekove veje. Poseben okras so bili tudi orehi, pobarvani s srebrno barvo; pa bonboni, nekakšne karamele v svetlečem papirju. Izjemne so bile svečke - prave svečice, ki so imele podstavke s ščipalkami, s katerimi smo jih pripeli na smrekove veje. Nobenih električnih lučk še ni bilo takrat. Spominjam pa se, da smo električne lučke za drevce imeli prvi v vasi.

Prinesla jih je teta Pavlina iz Trsta, kdo pa drugi, le ona je bila tista, ki je bila sposobna dati zadnji denar, da nas je s čim tako lepim lahko presenetila. Te prve lučke so imele obliko hišic, ki so svetile v različnih barvah. Bile so skoraj neuničljive in mogoče so še zdaj kje.

Ko se je delal mrak, ko je na viljo božično vaški zvon zapel Ave Marijo in se je post končal, so bile tudi naše jaslice končane. Ob njih se je zbrala cela družina. Takrat so ugasnile vse luči in drevce je žametno zažarelo v soju svečk. Mama, ki je bila dobra pevka, je začela peti in vsi smo poprijeli za njo. Pri jaslicah je zazvenela

Sveta noč, pa Glej zvezdice božje, Tam stoji pa hlevček... in to so bili res trenutki, ko so tudi med nami popustile vse napetosti, ko so odrasli pozabili na utrujenost, na vsakdanje skrbi, mi otroci pa smo neizmerno uživali v lepoti trenutka.

Nobenih paketov ni bilo pod jaslicami, nobenih daril, vse to so novotarije, prinesene od drugod. Nam je nosil Miklavž, o Božičku takrat ni bilo ne duha ne sluha.

Na viljo božično je bil ves dan, do Zdrave Marije, strogi post in tega smo se držali. Mama je ponavadi skuhalo za kosilo bakala na golaž in polento, včasih tudi ribe, če jih je lahko dobila. Je pa v hiši ves dan in tudi dneve prej dišalo po peki, po piškotih in poticah. Že nekaj dni prej smo trli orehe in treba je bilo paziti, da ni šlo več jedrc v usta kot v potice.

Vse te vonjave so pripomogle k prazničnemu vzdušju in pričakovanju. Večerja je bila obilna in dobra. Ker je bil božič čas kolin je mama dala v pečico ogromen kos svinjske pečenke, ki je s svojim omamnim vonjem napolnila vso hišo. To je bila res prava svinjska pečenka. Nikoli več mi svinina ni tako dišala, kot tista, ki jo je pekla mama, ko smo klali prašiče.

Po večerji smo čakali polnočnico, peli in si kaj pripovedovali, da je čas hitreje minil. Včasih je prišla tudi teta Johana Jekonova, ki je bila odlična pripovedovalka zgodb in pravljič, tako da smo otroci kar požirali njene besede. Ob večerih pa je prihajala tudi zaradi tega, ker je vedela, da bo kaj dobrega pojedla in naša mama je vedno poskrbela, da je bila postrežena. Kako zelo žal mi je danes, da se nobene njenih zgodb ne spominjam.

Ker je bila farna cerkev v Trnovem oddaljena več kot štiri kilometre od Topolca, smo morali na pot že pred enajsto uro. Pot je bila dolga, vendar lepa. Fantje so celo pot pokali s karbidovkami, ki so jih pripravljali že dolgo prej. Iz teme se je do

vsepošvobod razlegalo pokanje. Noči so bile ledeno mrzle, včasih snežene in ne vem, zakaj so mi ostale v spominu le zvezdnate noči, ko je pod koraki škripal sneg. Verjetno so bile tudi deževne noči, ko smo prišli v cerkev vsi premočeni, ali ko je bila cesta polna snežne brozge, ki je vdiralala v čevlje, da je v njih kar klokotalo, ali ko je burja tako močno zavijala, posebno pri Železnem mostu, da nas je zanašalo od kanala do kanala, ali ko nam je v strupenem mrazu "zašlo za nohte" in je bila bolečina v nohtih, ko si prišel na toplo, neznosna; da, vse to je bilo, ampak spomin ohrani le tisto najlepše in to so pri meni skoraj romantične zvezdnate noči.

Prihod v toplo, praznično razsvetljeno cerkev z velikimi jaslicami in z mogočnim zvokom orgel, ki so zadonele v prečudoviti Sveti noči, je bil nekaj enkratnega.

Ampak cerkev je bila vedno prepolna, da bi lahko sedeli in polnočnica, zame kot otroka, je bila vedno neskončno dolga. Nikoli ni hotelo biti konca, oči so mi zaradi pozne ure in utrujenosti kar naprej bežale skupaj. Predramil me je šele ledeni mraz, ko sem stopila iz cerkve. Bilo pa je treba prepešati še štiri kilometre do doma. Doma je pred spanjem čakal topel čaj in potica.

Vsa leta po vojni božič ni bil dela prost dan, zato smo tudi otroci morali zjutraj v šolo. To je bilo po neprespani noči zares hudo. Popoldne pa smo si vzeli za to, da smo šli od hiše do hiše gledat jaslice. Najlepše so bile vedno Ferjanove. Tam je bila mojster za jaslice hči Angela. Te njihove jaslice so bile polne domislic. Po njih je tekel tudi pravi potoček in na njem se je vrtelo mlinsko kolesce. To je bil za nas pravi čudež. Otroci smo občudovali tudi figurice pastirčkov, ovčk, Jezuščka, Marije in druge, če so bile lepše kot na domačih jaslicah in marsikoga je zamikalo, da je v trenutku nepazljivosti domačih kakšna ovčka zašla v tuji žep in tako si drugo leto svojo ovčko našel, kako se mirno pase na tujih jaslicah.

Tudi vsi tisti okraski, ki so bili užitni (piškoti in karamele) niso dolgo zdržali na drevcu. Vsakokrat, ko si šel mimo, si kaj pocukal, včasih si v svetleč papir namesto bonbona zavil kamenček, da se je le nekaj svetlikalo. Do svečnice, drugega februarja, ko smo jaslice razkopali, je bilo drevce že čisto oskubljeno.

Breda Grlj

Kaj smo pravzaprav

Profesor Silvo Fatur, slavist, avtor več knjig o jeziku in književnosti, sicer dober poznavalec Ilirske Bistrice, nam je poslal zapis pogovora, nastalega pred poldrugim stoletjem, o še danes aktualni temi. Iz Novic kmetijskih, rokodelskih in narodnih reči iz leta 1856 je izbrskal zanimiv pogovor znanega Bistričana Janeza Bilca (1839-1906, znanega pesnika, prevajalca in publicista) in kmeta iz Bistrice.

Kmet: Danes je bil neki Kranjec pri meni, dvojce ovac je kupil.

Pisatelj: Kaj niste Bistričani tudi Kranjci?

Kmet: Se ve, da ne. Kranjci so okoli Ljubljane.

Pisatelj: Kaj pa so? So mar Čiči?

Kmet: Bog obvari. Čiči so okoli Lipe, po Čičariji.

Pisatelj: So mar Kraševci?

Kmet: Tudi ne. Kraševci so pri Trstu.

Pisatelj: So morebiti Pivčani?

Kmet: Pivčani so okoli Zagorja.

Pisatelj: Kaj so pa? Če niso ne Kranjci, ne Čiči, ne Kraševci, ne Pivčani?

Kmet: Ja, Bistričani ... Bistričani.

Dimitrij Grlj

Dan moje drugačnosti

Meni se je zgodilo pri sedeminpetdesetih, njemu šestletnemu. Mene je slepota oklepala enajst ur, njega osemindeset let. Odločila sem se, da poizvem, kdo je Franc Perovič, kako obvladuje drobne stvari vsakdana, kako razpozna svojo ulico, ljudi na njej. Verjemite, v svoji drugačnosti sem vedenju o slepoti dodala izkušnjo, ki me je zaznamovala z drugačnostjo, tudi v srcu. Slepčeva tema ni enaka oni, ko luč ugasneš, tema ni podobna oni, če luna ne sveti.

Nedeljsko popoldne je bilo, 24. oktobra leta 1943. Sosedovega fantka je vleklo na rob vasi, kjer je vedel za skrito bombo. S seboj je povabil tudi Francija. Zgodbe so si podobne, enake. Vsakokrat nekoga vzame in druge predrugači. Francija so po strašni eksploziji našli okrvavljenega, slepega. Sosedovemu je telesce razmesarilo. Potem je bilo drugače.

Svojo drugačnost sem zaigrala. Čez oči sem si tesno prevezala ruto in Francija prosila, naj me vodi skozi vse dogodke dneva, njegovega vsakdana.

Najenostavnejši začetek dneva se mi je zdel ob mizi. Vedela sem kje stoji, koliko je stolov, da na njej ni prta, da bi se vanj zapletla, vedela sem koliko korakov je do

vrat, kje je štedilnik, kje okno, kje pomivalno korito, da na tleh ni odloženih predmetov ob katere bi se spotaknila, da na delovnih površinah ni predmetov, ki bi jih lahko poškodovala in druge posebnosti v njegovem domu, ki sem si jih skrbno zapomnila za čas potem.

Da bi se dan začel s prijaznim jutrom, je Franci kuhal čaj. Nekje na desni je rožljaj s posodo in prepričana sem bila, da je to dlje od moje vidne izkušnje pred drugačnostjo. Tuj je bil zvok vode v posodi, skodelica je bila na dotik manjša, nestabilna in se je nevarno zamajala v dlaneh, saj sem se je oklenila kot da je drevo. Ugibala sem kolikšna razdalja je pravnja do ust, koliko nagniti skodelico, da se čaj ne bo polil. Okus čaja me ni prevzel, čeprav je bil svojevrsten. Pri okušanju je orientacija tudi barva. Jaz sem bila drugačna in je nisem videla. Tudi pri dolivanju Franci čaja ni polil. Skodelica je bila na zunanji strani suha, miza je bila suha. Ker bi se spodobilo, da vsaj pomijem skodelice, sem se ponudila. Prve korake v svoji drugačnosti sem usmerila v smeri, kjer sem vedela, da je pomivalno korito. Kako daleč naj potujem, z rokami ne otipam ničesar, s konico čevlja se zaletim v omarico, da se strese vse po vrsti, skodelica, korito, jaz. Spet ugibanje koliko in v katero smer na

koritu je pipa, koliko jo obrniti, da bo curek vode pravnji, kolikšna je razdalja do odcejalnika s čisto posodo. Koliko in kje. Vse je drugače in napor, ki ga čutim, da bi podoba predmetov iz vidnega sveta prenesla v svet drugačnosti, je strašen. Vse do večera nisem uganila kako dolge so moje roke, moji prsti, do kje sprožiti dlan, da otipaš predmet, kako prste razporediti na predmetu, da se ti ne izmuzne iz roke. Da bi vedela kako visoka je ovira za stopalo, da bi obvladala nagib v najmanjši vdolbini na cesti, da bi zvoke razpoznala po oddaljenosti. Nič od vsega.

Na poti do bistrške pošte, čeprav sem se Francijeve dlani oprijela trdno kot otrok, ki je prvič na mestni ulici, sem premagovala neverjeten strah, saj sem iz zvokov, ki so se polnili v mojih ušesih, prepoznala drveča vozila, težka tovarnjakova kolesa, cviljenje zavor kot nevarnost, ki ji ne bova kos. Niti trenutek nisem podvomila v Francijevo vodenje in sem verjela, da on vidi in sem jaz drugačna, potrebna njegove pomoči pri premagovanju razdalje in ovir. V drugačnosti sem prepoznala vso razgibanost in tudi nevarnost bistrških pločnikov, ki jih prej še opazila nisem in sem ovire preskakovala. Z vso potrpežljivostjo mi je Franci opisoval pot, hiše ob poti, ograje, jaške, prehode, prometne znake, ki so pešcu tudi past. Pri poštnem okencu se z odpošiljanjem ni dolgo zamudil in pot nazaj zame ni bila lažja. Kar sesula sem se na svoj stol ob mizi. Oj, pod mojo trdno zavezano ruto pa silijo solze. Tudi ta občutek je drugačen in ga Franciju ne opišem. Je tudi moj strah drugačen, je moja nevednost o drugačnosti tako plitka, da mi preizkus z ulice priključ solze. Francija nisem nikoli vprašala ali joka. Franci, so solze drugačnosti drugačne?

Svojim kuharskim spretnostim sem dala veljavo pri pripravi kosila. A kaj, ko riž ni obstal v cedilu in voda ni tekla kamor bi morala, lonec ni imel odprtine na pravem mestu in spretnosti iz svoje kuharske zgodovine sem zanemarila. Nobena izkušnja se ni ujela z vzorcem kuhanja,

ko si drugačen. Franci je dorekel vsako opravilo in vedela sem, da bom nahranjena in varna tudi ob tolikih neznankah. Kako zelo sem verjela vanj. Varo sem cepetala ob njem tudi na popoldanskem sprehodu mimo trnovskega pokopališča in po česti proti Sviščakom, do prijateljev. V svojo izkušnji, ko sem ju srečevala in sem ju vidno in slišno merila, nisem opazila glasnosti ali barve samoglasnikov, zlogov, ki ju izgovarjata na svojstven način in bi to gotovo obveljalo kot posebnost, če bi ju še srečevala v svoji drugačnosti. Po oddaljenosti izgovorjenih besed bi razpoznala velikost sogovornika.

V dnevu moje drugačnosti so bile minute in ure daljše zaradi napora s katerim sem spoznavala poznane predmete, glasove, premagovanja napora s katerim sem opravljala ustaljena, samoumevna opravila o katerih v vidni zaznavi ne razmišljam. Osebna higijena, osebni videz, oblačenje, obuvanje. V izkušnji me je tolažila misel na Francijevo mamo, ki jo je ta dan velikokrat omenjal. Ko mi je pripovedoval o njej, je v mojo drugačnost stopila še ena svetla podoba in pesem Alenke Godec, ki pravi preproste so besede, so pod mojo prevezo čez oči spet tekle solze.

Pri vsakem predmetu, glasu, oviri, sem Francija prosila, da mi jih približa, prevede, saj je njegov svet zaznav bogatejši od mojih izkušenj, ki mi jih daje vid in jih v dnevu drugačnosti nisem mogla uporabiti. Večkrat me je spreletela misel, da svoje ulice ne poznam, da malo poti poznam s tolikšno natančnostjo kot Franci. Na podlagi izkušenj si je izdelal vzorec hoje. V pomoč mu je palica. Zračni valovi mu najavijo predmete in ovire.

V vetrovnem vremenu je zaznavanje težje. Vem, da je več nešteti del in opravil, čeprav pove, da so na voljo slepim številni prilagojeni aparati in orodja, najrazličnejši pripomočki, tudi računalniška industrija je izboljšala življenje slepih.

Franci pozna neštete poti kako obogatiti svojo drugačnost. Poje v treh občinskih pevskih zborih, trenira kegljanje in redno tekmuje na področnih in republiških tekmovanjih za invalide. Je uspešen in hrani številne nagrade. V petintridesetih letih aktivnega športnega udejstvovanja, tudi v številnih krajih po Jugoslaviji, Banji Luki, Puli, Kosovu in na Slovaškem se je nabralo kolajn, priznanj in lepih spominov. Zadnje leto je prisvojil bronasti medalji. Francijevo življenje odlikuje tudi njegov human odnos do ljudi. V več kot osemdesetih odvzemih krvi je drugim pomagal živeti.

Ker sem obdarjena z vsemi čutili, sem tudi malomarnejša v spoznavanju svojega okolja. Nisem dovolj občutljiva ob posebnosti človeškega glasu, ne gane me visoka pesem ptic, malokdaj naslonim uho na zemljo. Kaj pa mavrica, rože, barve, vonj gozda in polj. Častim svoje oči, da bi tudi jutri lahko preštela pikapolonice na svoji roži. Sem ponosna na sposobnost zaznave okusa, tipa?

Veste, tudi Franci je poznal mavrico. Zdaj se spominja le svoje lepe pisane srajčke, ko se je tisto davno nedeljo, v svoji otroški vedoželjnosti sklonil nad bombo.

Jaz pa sem si odvezala ruto in pozdravila svetlobo.

Danica Pardo

Sosed

Moj sosedi riše. Nič nenavadnega, bi rekli. To počne marsikdo. Vso mero neprimernega vedenja sem mu predstavila ob svojem prvem obisku, saj sem zvedavo vrtela glavo in si pasla oči na slikah v njegovem dnevnem prostoru. Slike, prijazni motivi, jasna sporočila, lepo uokvirjeno in na pravem mestu. Odšla sem in se vrnila, zato tudi vam bralci, ta kratek zapis.

Da. Moj sosedi Anton Šabec, riše. Kot otrok in v odraščanju, je čutil moč svojega daru, a žal je čas stvari obračal po svoje in ni bilo prilike, in tudi denarja ne, da bi se posvetil svojemu nagnjenju. Za protiutež temu si je lahko izbral in se izučil lesarskega poklica, ki ga je rad opravljal in mu je bil zvest vso delovno dobo. Čeprav so nekateri njegovi prijatelji odhajali, njega ni pramamil boljši zaslužek.

Iz tistih zgodnjih let veljajo njegovi najlepši spomini stricu, ki je v svojem času nekaj veljal kot slikar in črkopisec. Obojega se je učil v Grazu. Slikar je prihajal k njim domov, Antona pa je vselej, ko ga je obiskal doletela čast, da mu je smel mešati barve. In ker je stric veljal za izrednega glasbenika, saj je igral citre in klavir, je bil v dečkovih očeh velik mož.

V osnovni šoli je Anton, kolikor je bilo mogoče, risal s svinčnikom in ogljem. Tako so nastajali portreti, tihožitja in upodobil je najrazličnejše predmete iz svojega okolja.

“Zdaj, ko sem upokojen,” pravi sogovornik, “sem si kupil tempera barvice in ker je časa tudi na voljo, rišem.” Vemo, da se ure in dneva za ustvarjanje ne da določiti, ko se želja sama od sebe prikrade, čopič zapleše in čara oblake, hiše, v daljavah gore, jezera in reke in nebo nad njimi. Vse se spogleduje v neizmernem miru in sožitju, tako da si pomirjen kot slikar in človek. Narisal je že lepo število slik. Izdelal in uokviril. Nekatere je podaril, nekaj jih je doma. In tudi nastajajo in obetajo, da bodo prišle nove in nove. In prav je tako. Bogato osmisliti prosti čas, ki ga pred vsakogar od nas vrže tretja življenjska doba, je nuja in gospod Anton pravi: “Kadar rišem, mi je lepo. Uživam, sem sproščen. To delam ob ‘pravem’ času, ko me povleče neka notranja moč. Ker sem amater in nisem nikoli izobrazil svojega daru, rišem po vzgibu. Motive si izposodim kjerkoli. Pravi slikar vzame platno, stojalo, pribor, si povezne kapo postrani in gre v polje, ven, in riše vedno kaj novega. Ja, kaj bi pa rekli vaščani, če bi me zagledali s takimi rečmi kje zunaj,

da se mi je zmešalo.” Zato se motivi njegovih slik ne spogledujejo na pravih brkinskih gmajnah. Tudi tako je prav. Slikanje neguje sebi v veselje in zadovoljstvo in ne, da bi se meril s slikarji in njihovimi deli. Žal mu je, da je svojo veliko ljubezen do modelarstva zapustil tudi zaradi stroškov, ki so z njim vezani. In je prepričan, da se bo nekega dne tega še lotil.

“Imamo več takšnih ‘slabosti’, ki jih tlačimo in ne priznamo, da nas neprestano spremljajo in nadlegujejo. Moja velika želja, ki se menda ne bo dala izpeljati, so potovanja. Teh sem si vedno želel.” In če že ne bo moč na pot, bo moj sosedi ubral pot v svet in druge kraje, prav gotovo bo, po svoje. Saj to počne že veliko let, da skozi pisano besedo spoznava neštete kraje, ljudi, navade, znanost in njene dosežke, pojave in njegove posledice, zmage in poraze človeške rase.

Bralcem Jesenskih listov je moj sosedi povedal še to: “Če z opravljenim delom, najsi bo to umetniško ali katerikoli drugo, dosežeš svoje notranje zadovoljstvo, če sam v sebi čutiš potešitev in nagrado, potem si uspel. Odmislimo skrb, da bi s svojim delom zadovoljevali druge. V tretjem življenjskem obdobju je čas, da si dovolimo biti to kar smo in to kar zmoremo.”

Danica Pardo

Povabilo k branju

Knjiga mi veliko pomeni. Ko smo se v šoli učili, da je knjiga najboljša prijateljica, se mi je to zdelo samo zguljena fraza, če pa danes pomislim, skriva ta fraza kar precej resnice. Prijatelji te razočarajo, te zapustijo, ali se ti izneverijo. Knjiga pa je vedno tam, na polici, čaka le, da sežeš po njej.

Kolikokrat so ji napovedovali, da jo bo sodobna tehnologija izpodrinila, pa ji nič ne more do živega. Neseš jo lahko s seboj v posteljo, da ti pomaga krajšati nočne ure, ko se spanec noče in noče prikrasti, spremlja te na sprehodu, da jo odpreš na klopi v parku ali pod drevesom v gozdu, vzameš jo s seboj na plažo...pa poskusi vse to početi z računalnikom ali televizijo.

Predvsem pa te s svojim sporočilom obogati in ti zapolni marsikatero samotno uro.

Nekateri imajo radi knjige zaradi njihove vsebine, drugi uživajo v slogu, spet tretji v lepih opisih, oznakah, v duhovitih dialogih...

Sama iščem v knjigi predvsem sporočilnost in iskrenost. Strinjam se z mislijo pisatelja Möderndorferja, ki sem jo nekje prebrala, da mora biti pisatelj do krvi iskren.

Dobra knjiga te ne pusti neprizadetega. O njej razmišljaš, čustvuješ, knjiga te nekako napolni, obogati in otopli, tako kot pravi misel:

Knjiga naj bo sekira
zamrzlemu morju v nas.
Ob knjigi se smeješ in jočeš.

Včasih si iz knjige izpišem lepo, zanimivo misel, da se kasneje spet vračam, jo prebiram, ob njej uživam in o njej razmišljam.

Nekaj takih, ki so vredne razmisleka, vam predstavljam.

Bernhard Schlink v svoji knjigi *Bralec* pravi:

Plasti našega življenja se tako tesno usedajo druga na drugo, da nas v kasnejšem zmeraj srečuje prejšnje. Ne kot opravljeno in zaključeno, temveč kot sedanje in živo.

Po dolgem opazovanju je v mrtvem obrazu zasijal živi, v starem mladi. Taki se morajo počutiti stari zakonci, sem pomislil, zanj ostane v starem možu ohranjen mladi in zanj v stari ženski lepota in milina mlade.

Ker je resničnost tega, kar človek govori, to, kar dela, lahko govorjenje tudi izpusti.

V knjigi Mario Morgan, *Sporočilo iz večnosti* sem zasledila lepo misel o darilih, ki je del filozofije Aboridžinov:

Darilo je, da daš nekomu, kar si želi, in ne, kar misliš, da bi moral imeti, ali nekaj, kar se čutiš dolžnega dati.

Darilo je samo takrat, ko lahko daš nekaj, kar si drugi želi...

...in če nekaj pričakuješ v zameno, to ni pravo darilo...

Iz romana hrvaškega pisatelja Aralice Duše sužnjev (v slovenščino sta prevedeni dve njegovi deli: *Koža za boben* in *Duše sužnjev*) sem izbrala naslednje:

Tudi pri meni doma je v navadi, da veliko govore in nič ne povedo. Tudi pri meni doma govore, da ne bi povedali, kar bi morali povedati. Tudi pri meni doma je veliko Mestnih trgov in na njih govornikov, ki govore, da jih molk ne bi odnesel z vetrom.

Človek lahko izreka besede, za katerimi stoji s srcem in dejanji, in tedaj ne laže; toda človek lahko izgovarja besede, katerih ne verjame, temveč se preprosto za njimi skriva in čeprav površni ljudje mislijo, da laže, vendar ne laže.

Kaj pa je beseda, nekaj artikuliranih zvokov vrženih v zrak, in mar zasluži, da jo poistovetimo s svojim duhom in bitjem; kaj pa je beseda, mar zasluži, da bi trpeli za eno samo, ki jo izrečemo, za eno samo besedo, ki jo zamolčimo, ko nas prav nič ne stane na stotine besed, neusmiljeno potratenih tjavdan. Prav tako, kakor ni prav, da jih v prazno razsipavamo, ni prav, da z njimi skoparimo. Besede so zato, da nam služijo in ne da nas zaslužujejo.

Ljudje, ki so imeli, ali še imajo svoje drage, ne morejo biti nikoli sami, tudi tedaj ne, kadar so zapuščeni, osiroteli in kadar so zares čisto osamljeni, ker je tisto, kar so dali drugim in kar jim je ostalo od drugih, za vedno pri njih in ker samota ni osamljenost, temveč zapuščenost in duhovna revščina. In zakaj ne dopuščamo, da je brezčuten pogled na dejstvo, da moramo vse, kar imamo, nekoč zgubiti, ljubezen in imetje, rod in zemljo, po kateri hodimo, torej nekakšno pljuvanje po nesmiselnosti življenja, v resnici izkrivljen pogled in razvrednotenje edinega smisla v življenju: da smo, na našo srečo, vpeti v dolgo verigo, v kateri posedujemo in ljubimo, v kateri smo posedovani in ljubljani, v kateri imamo svoje bogastvo in smo hkrati bogastvo drugih.

Breda Grlj, Izola

Lahkih nog in dobre volje naokrog - tokrat Iberski polotok, sanjsko potovanje

Ste opazili v naslovu prispevka kakšno spremembo? Če jo niste, vam povem, da gre za dodani besedici "dobre volje..." To pa zato, ker je bilo naše sedanje potovanje daljše od vseh doslej. Ne po kilometrih, pač pa časovno. In od tega popotovanja dalje postajamo popotniki in ne več izletniki. Temu ustrezno so bile tudi priprave na popotovanje, daljše in obsežnejše. Kot običajno, sestanki in posveti o tem, kaj postoriti, kaj skuhati, kaj še ostalega vzeti s seboj, da ne bomo po poti iskali gostiln in, da bo pri roki ob vsakem času prva pomoč proti glavobolu, zobobolu, želodčnim in trebušnim nevšečnostim, lakoti, žeji in nervozni. Nemalo je bilo skrbi o tem, kako bomo vse skupaj prepeljali čez meje, kajti začeli so se izvajati ukrepi za zaščito pred parkljevko, slinavko in boleznimi, ki jih povzročajo nore krave. No poleg vsega je bilo potrebno izboljšati tudi kondicijsko sposobnost tako telesa kot duše. Kajti za štirinajstdnevno dobro

počutje mora vsak pustiti doma slabo voljo, skrbi in bolezen. Le tako lahko skupina dobrih znancev in prijateljev, ki pa kljub vsemu niso družina, preživi prijeten štirinajst dnevni čas skupnega druženja. No Vlado že ve, da z našo skupino lahko potuje komorkoli, ker smo se že tako prilagodili eden drugemu, da večjih problemov ni. Pa tudi naša korajža se je obnesla - nikjer nas niso prav nič spraševali o tem, kaj se vozi v prtljžniku avtobusa.

Ko je napočilo težko pričakovano jutro odhoda, sta nas Stano in Frane popeljala najprej do Pivke in Postojne po naše stalne potnike iz teh krajev, nakar pa se je Frane domislil, da bi bilo lepo, če bi še enkrat pozdravili Bistrice, kajti v naglici pri shranjevanju prtljage in hrane ter pijače v kantino, je nekaj ostalo doma. In ker nismo bogve kako vražjeverni, smo se zelo na hitro dogovorili, da je treba nazaj po pozabljeno. Vse te kolobocije so povzročile

manjšo zamudo za potnike iz Sežane, ki so bili že kar malo prestrašeni, da smo nanje pozabili. Ko smo srečno prešli mejo z Evropsko unijo je naša stewardesa Vida hitro poskrbela, da je minila slabost v želodcu in glavi.

Prvi postanek je bil kot običajno na avtocesti pri Gonarsu, kjer smo se ob močni kavi in kratki telovadbi popolnoma prebudili. Sreča, da imajo Italijani dobre ceste, ki omogočajo zelo hitro požiranje kilometrov. Prvi dan smo namreč morali priti do Francije v mesto Arles. Vsaki dve uri vožnje je sledil krajši ali daljši postanek, odvisno pač od tega, kaj je bilo predvideno, da bomo počeli, ali si bomo le pretegnili noge in opravili - no saj veste kaj, ali bomo imeli tudi piknik. Žejni in lačni popotniki niso dobra družina.

Uigrana ekipa je skrbela za dobro hrano in pijačo, vsi ostali so skrbeli za dobro voljo.

Kot običajno nam je tudi tokrat Darinka marsikaj zrecitirala, Stano pa nas je naučil kar nekaj novih pesmi, da smo na zadnji postaji, ki je bila v San Remu lahko ubrano zapeli, naša Bernardet pa je poskrbela, da je pevski zbor spremljala tudi skupina mažoret. Med potniki je bilo letos tudi sedem takih, ki so praznovali v tem letu okrogli jubilej, ki je skupaj znašal 440 let. Častitljivo, ni kaj, in prav lepa priložnost za slavlje tudi. Pa še ena slovesnost je bila letos vesela - v družino "penzionistas" je bila sprejeta tudi naša Vida. Torej razlogov za dobro voljo ni manjkalo. Pa bodi dovolj teh splošnih informacij, sedaj še v najkrajšem možnem opisu besede o deželah in lepota, ki smo jih spoznavali.

Arles je staro strateško francosko mesto ob reki Roni. Je zgodovinsko zelo pomembno, kajti tu so Francozi dokončno premagali Arabce. V mestu je ohranjenih kar nekaj pomembnih spomenikov kot naprimer amfiteater in arena še iz rimskih časov, mestno obzidje, katedrala, mestna hiša in še bi lahko kaj naštevali. Arlesu je zapustil svoj pečat tudi Vincent van Gogh, ki je v mestu preživel zadnja leta. Z Gaughenom je nameraval tu ustanoviti akademijo za slikarje, ki bi navdih za slikanje črpali iz čudovitih provansalskih poljan.

Iz Arlesa smo pot nadaljevali mimo Carcasona, enega najstarejših mest z utrdami iz 13. stol. v Camargue.

To je divja pokrajina, ki je naravni park. Kot premikajoče se močvirje, ob delti reke Rone, je pol kopno pol morje. Nepopisna divjina, kjer se pasejo divji konji, biki in gnezdiyo redke ptice. Tu je domovina Nostradamusa in pokrajina ciganov. V mestu Les Santes Marie de la Mer se vsako leto 24. in 25. maja zberejo cigani iz cele Evrope, da bi se poveselili na festivalu plesa, bikoborb in rodea. V tem mestu je pokopana Sara, črnsko dekle, ki je zavetnica ciganov. V ta kraj je prišla po morju skupaj s svetima Marijama - Jakobo in Salomo.

V deželi Katarov smo. To so bili staroselci in narod, katerega so množično iztrebljali in nad katerim je bil storjen pravi genocid. V opravičilo za te dogodke je vlada po mnogih stoletjih, pri mestu Narbone, postavila spominski park. No za nas je bil ta kraj pomemben zato, ker se je tu začela odvijati naša pentlja, ki smo jo nameravali v celoti odviti - pot okoli Iberskega polotoka. Vlado je naše popotovanje zastavil s tremi sklopi zanimivosti, ki smo jih na potovanju doživljali, in sicer: prvi sklop je obsegal obisk najbolj obiskanih in najstarejših romarskih krajev in poti v Evropi, drugi del je obsegal spoznavanje posameznih pokrajin in ljudstev, ki živijo ali pa so živeli v krajih, kjer smo se ustavljali, tretji sklop je obsegal spoznavanje zgodovine dežel in njihove bogate kulturne dediščine. Skratka

potovanje, ki je vsakemu od popotnikov nudilo svoje zadovoljstvo.

V Lurdesu smo se duhovno pripravili za romarsko popotovanje. V tem času je bilo tu zelo malo romarjev, vendar pa je mestece kljub temu delovalo zelo pomirjujoče in duhovno čisto. Nekaj mističnega ima ta kraj prav gotovo. Voda iz studenca, maša ob skali in večerna procesija s prižganimi svečami prevzame tudi brezbožnike. Drugo jutro nas je pot vodila po eni najstarejših romarskih poti v Evropi. Vodila je iz Vezeleya skozi Lurdes, Burgos vse tja do Santjaga de Compostele. V Burgosu, ki smo si ga dobro ogledali je začel svojo romarsko pot Sv. Jakob, ki je zaščitnik mesta, njegovo prepoznavno znamenje pa je školjka bisernica, ki jo je nosil okoli vratu. Naslednja romarska postaja je bila Fatima na Portugalskem. Tudi ta kraj je romarsko zelo atraktiven, vendar po moji presoji, ki pa niti približno ne velja za ostale potnike, neprimerno manj poduhovljen in manj mističen kot je Lurd. Moj občutek je bil, da je preveč skomercializiran in poln cenenege kiča. Je pa zelo opazna razlika pri ljudeh in sicer v Lurdesu zelo zadržanih Francozov, v Fatimi pa zelo dobrodušnih in nasmejanih Portugalcev.

Pri spoznavanju pokrajin in ljudstev sem o ciganih in Katarih že napisala. Po prestopu meje, ki pa ni meja (smo namreč v deželah EU), smo se v Španiji srečali z deželo Baskov. To je staroselski narod, ki se že dve tisočletji bori za samostojnost. Baskija je zelo čista in urejena dežela. Tu veljajo dvojezični napisi, večina mest in krajev se začne s črko B. Opazna je uniforma baskovskih policistov, ki je vidna daleč naokoli. Rdeča baretko in jopič ter modre hlače so barve, ki služijo razpoznavnosti in je ni moč zgrešiti.

V provinci Kastilia - Leon, ki je največja posamezna regija v Evropi, smo si v Burgosu, verski in vojaški prestolnici ogledali med ostalim stolnico, ki so jo gradili približno 300 let z začetkom leta 1221. Stolnica je razkošje zvonikov, stolpov in stolpičev, ki se dvigajo iznad mesta v čudoviti usklajeni različnosti.

Tu sta pokopana največji španski junak El Cide in njegova žena Jimena. V stolnici so neprecenljive vrednosti v zlatu, srebru in drugih dragocenostih, najbolj pa izstopa zlato stopnišče. Spoznali smo tudi mesto Valladolid v katerem je živel in umrl Krištof Kolumb. Ker je bil prezadolžen so upniki odnesli njegovo truplo in še danes se prav ne ve kje se se točno nahajajo njegovi posmrtni ostanki. Domnevno tudi v Salamanci, ki je naša naslednja postaja. To je univerzitetno mesto, katerega stari del je grajen iz kamna, ki je najprej mehak in ga je lahko obdelovati, na zraku pa otrdi in zaradi visoke vsebnosti železa oksidira in porumeni. Salamanco zato upravičeno imenujejo zlato mesto. Zelo pomembna je v mestu poleg čudovitega atrijskega trga, univerza, ki ima znamenito pročelje, ki je eno najlepših v Evropi.

Tu je pokrajina ravninska z obdelanimi polji in nasadi. Zelo je razširjena tudi živinoreja, predvsem reja bikov.

Najlepša pokrajina v Španiji je Andaluzija - simbol Andaluzije je beli konj. Ta pokrajina je lepo obdelana in tu so že nasadi pomaranč, pinij, oljk, kruhovca, vse pogostejše pa se tu pojavljajo palme. To pomeni, da leži v jugozahodnem delu Španije ob Sredozemskem morju.

Tu so se Mavri zadržali najdlje zato je tudi mavrski vpliv zelo opazen na vseh področjih. Značilnost za Andaluzijo so obale zvane "costas" na južni strani in gore z mogočno skoraj vedno zasneženo Siera Nevada na severu. Tu v celinskem delu Andaluzije se nahaja tudi največja pušča v Evropi. Če bi se bilo potrebno opredeliti za mesto, ki mi je bilo na tem potovanju najbolj všeč bi brez pomisleka odgovorila, da je to Sevilla. V tem mestu, ki je zelo domačno je nakopičenega ogromno bogastva, katerega so v Španijo vozile Kolumbove ladje. Tu je samo v enem od oltarjev katedrale vgrajeno 4,5 tone zlata, tu so neprecenljive sakralne, muzejske in arhitekturne vrednosti. Tu se mešajo arabski in evropski stili graditve. Mesto je polno atrijskih vrtov, ki omamno dišijo po jasmínu in pomarančevcih. Glavno prevozno sredstvo po mestu je fíjaker

s konjsko vprego. Povsod so majhne kavarnice. Posebnost je Španski trg, ki so ga leta 1929 zgradili za iberško-ameriški sejem.

Tudi ostala mesta Andaluzije kot so Valenzia, Granada z znamenito palačo Al Hambra te ne pustijo neprizadetega, toda Sevilla je nekaj posebnega.

Med španskimi pokrajinami ima posebno mesto tudi Katalonija z glavnim mestom Barcelono. Pravi Katalonci so svoj narod, ki ima svojo zgodovino, svojo kulturo, svoj jezik in svoje dosežke. So zelo disciplinirani in delavni.

Z Barcelono in enim od njenih simbolov Gaudijevo katedralo Sagrado Famiglio smo obšli španski del popotovanja.

Portugalska je najzahodnejša država Evrope. Portugalci se močno razlikujejo od Špancev. Niso tako delavni kar je razvidno iz pokrajine in polj, ki niti približno niso tako urejena in obdelana kot so v Španiji. Pokrajina je tu revnejša, precej gorata, manj prijazna. Drugo so pa tu ljudje, ki se zdijo zelo domačni in prijazni. Simbol Portugalske je petelin, ki predstavlja zvijačnost preprostega človeka. Kdaj drugič vam bom povedala zakaj in njegovo zgodbo.

Portugalski melos je zelo otožen kar pričajo nostalgčne pesmi imenovane "saudade" in govorijo o pomorščakih, ki so stalno na plovbi in se le občasno vračajo domov. Fado so Portugalcem drage, z bolečino in objokovanjem prežete pesmi, ki pripadajo glasbeni tradiciji. V portugalščini je to usoda, njen pomen pa je specifično vezan na portugalsko dušo. Izraža narodno občutenje hrepenenja, porojenega iz izgube mogočnosti nekdanje Portugalske.

Da je bila Portugalska svoj čas res mogočna pričajo mesta, ki smo jih obiskali. Porto s starim delom Ribeira, ki leži ob reki Duero in kjer imajo obilo vinskih kleti z izbranimi znanimi portskimi vini. Posebnost Porta so posamezni spomeniki kot na primer železniška postaja, ki je v celoti obložena z "ažulejskimi" ploščicami

in upodablja zgodovino mesta, borzna hiša v kateri je še najbolj občuten mavrski slog, katedrala Sv. Vincenta, ki je najimenitnejša na Portugalskem.

Coimbra, ki je bila v 12. in 13. stoletju prestolnica Portugalske je sedaj tipično univerzitetno mesto. Univerza je bila najprej dvor Pedra III. Ta je dvor preuredil v vseučilišče in ga daroval za javne potrebe. Posebnost te univerze je prav gotovo knjižnica, ki hrani nekaj najstarejših bibliotekarskih primerkov. Nekaj posebnega predstavlja Bataglia, ki je dominikanska opatija in arhitekturni dragulj Portugalske. Sežidana je bila po zaobljubi Janeza I. Devici Mariji, če se bo Portugalska osvobodila španskega jarma. Na tem kraju je bila premagana kastiljska armada. Tu je pokopan kralj Janez I. z ženo Filipo Lancastrsko. To je zagotovo najlepša grobnica, ki sem jo doslej videla. Poleg njiju so v osmerokotni kapeli tudi grobovi (čeprav v njih ne vsi posmrtni ostanki) njenih šestih sinov, med katerimi je bil najbolj znan Henrik Pomorščak.

Na najzahodnejši točki Evrope stoji nad 150 metri klifi, ki se dvigajo iz atlantskega oceana, kraj Cabo da Roca.

Lizbona - staro mesto, ki so ga zgradili Feničani 200 let pred našim štetjem in moderni del mesta, ki je stalno dograjevan. Med mnogimi zanimivostmi velja posebej omeniti najznamenitejši del mesta Belem, ki leži ob reki Tejo. Tore de Belem je utrdba iz 16. stol. v katerem je sedaj urejen muzej orožja in vojaške opreme. Tu je tudi spomenik odkritjem, predstavlja pa ladjo s posadko, kateri poveljuje Henrik Pomorščak. Pred spomenikom je tlak iz mozaika, ki predstavlja kompas z vpisanimi najpomembnejšimi potovanji.

Posebnost je samostan Sv. Jeronimo, ki je protokolarni objekt Portugalske in je eden redkih objektov, ki je ostal po katastrofalnem potresu, ki je prizadel Lizbono, nepoškodovan. Med drugimi pomembnejši sta v tem samostanu pokopana Vasco da Gama in Luis de Camoes.

Še eno deželico smo si na Portugalskem ogledali - to je Gibraltar. Je britansko odvisno ozemlje, ki šteje 27.100 prebivalcev. Ime je dobil po arabskem poveljniku Tariku iben Ziyadu, ki je leta 711 tam začel osvajanje Iberskega polotoka. Strateški pomen je Gibraltar še pridobil z odprtjem Sueškega prekopa in je ostal strateško pomembna točka vse do današnjih dni. Posebnost tega območja so edine prostoživeče opice mangoti, ki živijo na slikoviti skalni vzpetini, ki velja za enega od Herkulovih stebrov. Od tu je prekrasen razgled na eni strani na Atlantski ocean, na drugi strani na Sredozemsko morje in le 20 kilometrov proti jugu se v lepem vremenu vidi obrežje Afrike.

Naša pentlja potovanja se je zopet spojila z začetkom pri spomeniku Katarom v Narbonu.

Potem je sledil še ogled mesteca Vallauris s kapelico, ki jo je poslikal Pablo Picasso in Antibesa v katerem je Picasso živel in ustvarjal. Mesto je mondeno, v njem živi in ustvarja mnogo znanih in manj znanih umetnikov. Značilne so ulične prireditve, sejmi, boljši trgi, enkratna je tržnica prenapolnjena s provansalskimi dišavnicami.

O tej poti, o krajih in vsem kar smo videli je napisanega malo. Kdor bi hotel videti in vedeti več, bi potreboval veliko več časa - moral bi pač sam na tako pot.

Nesporno je to nepozabno sanjsko potovanje. In kaj bo naslednje? Poleti 2002, če bo vse po sreči gremo v Skandinavijo do Nordcapa. Do takrat pa lep pozdrav.

Vojka Lenarčič

Primorska

Primorska nam draga
najlepša si ti,
bogata planin si
in s koščkom morja.
Bogata si tudi
naravnih lepot,
ki skriva jih zemlja,
jih čuva tvoj rod.
Po tvojih gozdovih
veliko je ptic
in vrsta divjadi,
v vodah pa rib.
Ponosen in skromen
primorski je rod,
vesel'ga značaja
in pridnih je rok.

Marjan

Ilirska Bistrica

Ob vznožju ponosnih planin, katerih bogata pobočja krasijo bohotni gozdovi, kraljuje Ilirska Bistrica - nekdanj romantični kraj z rečicami in potočki, mlini in mostički in z žagami na vodni pogon. Bistričani so veseli ljudje, polni zdravega humorja. Malodušju se ne vdajo in svojo himno imajo. V grbu bistriške občine lebdi plovilo, ki simbolizira plovnost. Zato zgradili so jezero. Res je, da jezero ni veliko, je pa bogato okusnih rib kot so postrvi, ščuka in somi. Da je to vse res nihče ne dvomi!

Marjan

Pred sto dvajsetimi leti na Bistriškem

Hudi potresi in revščina

Leto 1881 je bilo leto, ko se je na Avstro-Ogrskem iztekalo ljudsko štetje začeto leto prej.

Tedaj, pred sto dvajsetimi leti so v Ljubljani našeli komaj 24.000 prebivalcev. Ilirska Bistrica skupaj s sosednjim Trnovim je tedaj imela 1317 prebivalcev. O tem in dogodkih po tedanjih slovenskih deželah, ki so se že močno otresale nemškega gospodstva, se gospodarsko utrjevale in preživljale močna politična vrenja, je moč slediti v tedanjih časnikih, ki jih skrbno hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. In kako je bilo na Bistriškem? Prelistajmo skupaj vsaj nekaj števil XIV. letnika "Slovenskega naroda" dnevnika, ki je od leta 1868 izhajal v Mariboru in po letu 1872 v Ljubljani.

Da je bilo tudi tedaj le malo dopisovalcev z Bistriškega potrjuje tudi dejstvo, da je vesti razmeroma malo in še te so bolj sporadične, brez velikih ciljev opisati in tako ohraniti najpomembnejše dogodke tega časa.

V rubriki "Domače stvari..." zasledimo prvo domačo novico 8. januarja 1881, kjer sporočajo, da nameravajo "v Ilirski Bistrici osnovati posojilnico po izgledu taci, kakor jih na slovenskem Štajerskem uže več z uspehom deluje!" Šele 3. februarja sledi naslednja vesela novica, da bo Čitalnica "v Ilirskoj Bistrici napravila za letošnji predpust dve veselici in sicer dne 6. t.m. z loterijo in plesom, dne 20. t.m. pa maškerado."

Strahovit potres je prestrašil prebivalstvo

Že 6. februarja beremo prvo poročilo o hudem potresu, najprej v Zagrebu in nato še z Bistriškega:

"Iz Prema: Od 2. do 3. ure zjutraj slišalo se je močno bobnenje in pokanje za katerim je sledil kakih 5 sekund trajajoči potres.

Iz Trnovega: Bog ne daj, da bi od Zagreba sem prišel. Bil je z dvema udarcema.

Iz Podgrada v Istri: ...Zdelo se mi je prebudivši se iz spanja da prihaja od Snežnika. Na zemljevidu kaže smer Podgrad - Snežnik in dalje proti Zagrebu...."

Sledijo dopisi tudi iz drugih krajev na tedanjem Kranjskem in kažejo, da je potres močno prestrašil vse prebivalstvo, da pa posebne škode le ni bilo.

Tudi strah pred novimi potresnimi sunki je kmalu prekrila vesela novica, zaradi katere so tudi Bistričani drli v Št. Peter na Krasu, da bi na železniški postaji pričakali in pozdravili prestolonaslednika Rudolfa, ki je potoval v Jutrove dežele in se z vlakom podal do Trsta. (12. februarja)

Tudi sam popis prebivalstva je na Bistriškem razkril silno narodnjaško razpoloženje in občutljivost za slovenstvo. Tako 16. februarja preberemo v "Slovenskem narodu" dopis iz Notranjskega, "da smo v Bistriškem okraju glede slovenskega jezika vsaj toliko na bolje prišli, da imamo v osebi g. Kotzbeke c.k. notarja, kateri naš jezik spoštuje. Za razliko od Sežane...!"

Pozdrav iz Ilirske Bistrice, razglednica s preloma stoletja, s pogledom na Gornji kraj proti cerkvi sv. Jurija, katerega zvonik so Bistričani postavili prav v letu 1881. (Iz zbirke avtorja)

Že naslednji dan dopisnik sporoča iz Ilirske Bistrice, da "Štetje ljudij se pri nas jako počasi vrši. Za Nemce se je izrekla le ena ženska, v celem okraju pa je pet Nemcev. Ljudstvo je nasploh narodno! ..."

Od revščine umrla mati šestih otrok

V začetku marca pa zasledimo v "Slovenskem narodu" daljši pretresljiv članek znamenitega zemenskega župana, kasneje tudi nadžupana v Jabljanici, Josipa Potepana Škrljevega, dopisnika v vse tedanje slovenske časopise. Njegove prispevke pa najdemo v mnogih hrvaških tudi strokovnih časnikih.

Še posebej je opozoril na silno revščino in glad v naših podgorskih vaseh, od koder poroča o primeru matere šestih otrok iz Kuteževega, ki je umrla od lakote sredi svojih šestih otrok. Dan pred tragičnim dogodkom je kljub visoki nosečnosti hodila od trgovine do trgovine, od mline do mline in sosedov, da bi za lačne otroke dobila vsaj pest "turščice". Pomagalo ni niti zagotovilo, da bo vse plačala, ko se z zaslužkom vrne njen mož s Hrvaškega, kjer z domačini seka v gozdovih. Znova se je vrnila domov med lačne jokajoče otroke praznih rok.

Lačni otroci so se zvečer v mrzli sobi stisnili k materi in in v joku zaspali. Zjutraj pa so z grozo ugotovili, da mati ne daje več znakov življenja. Poklicali so sosede na pomoč, ki so na srečo še rešili nerojenega otroka. Sedaj je sedem lačnih ust ostalo še brez matere.

In tako sledijo na straneh dnevnika "Slovenskega naroda" najpogosteje redke pa vendar pretresljive ali vsaj zanimive vesti iz naših krajev. Dostikrat nas le-te spomnijo na današnje prilike in kar neverjetno se nam zdi, da nas od njih loči polnih 120 let.

Dragi bralci, ko ste v Ljubljani in imate na voljo uro ali dve, oglasite se v časopisnem oddelku NUK-a in tudi sami prelistajte kak star časnik, poiščite kaj so tedaj pisali iz naših krajev, za gotovo vam ne bo žal. Tokrat pa je tudi za vas prelistaval "Slovenski narod"

Vojko Čeligoj

Osamljenost

Nekje sem prebrala misel: osamljen je tisti človek, ki nima nikogar, da bi mu lahko zaupal skrivnosti, in ničesar, kar bi ga zapolnjevalo in bogatilo.

Rada sem sama, ne pa osamljena.

Rada sem sama in neprecenljiva je samota mojih dopoldnevov.

Koliko lepih, drobnih, vsakdanjih stvari mi jo zapolnjuje.

Jutranja kava ob kuhinjskem oknu s pogledom na morje, ko se v razkošni modrini blešči v soncu, ko se besno peni in divje zaganja, ko močna burja dviga grozeče valove, ko je popolnoma mirno in spokojno in se v njem zrcali sivina oblačnega neba, ali pa ko je smaragdno zeleno, kakršno je bilo danes. Pihal je močan jugo in sivi, skoraj črni oblaki so prekrivali nebo. Čudno, morje pa je bilo popolnoma mirno, skoraj grozeče v svoji smaragdni mirnosti.

Radio, ki ga včasih na ves glas prižgem in popevam ob znanih vižah. Nikoli nisem poslušala radia, vedno me je pri delu motil, nisem se mogla skoncentrirati, zdaj pa uživam ob glasbi. Napolni mi hišo, prežene moje večno tuhtanje. Kar pozabiš nekako na probleme in se ob glasbi sprostiš.

Sprehod, ko si sam s svojimi mislimi.

Samota ... Ali nisi včasih med ljudmi še bolj sam?

Ljudje, ki te velikokrat spravijo v slabo voljo, ker niso dovolj takti, da bi znali prisluhniti, ampak samo nakladajo.

Ljudje, ki te povlečejo v vrtinec svojih skrbi, za tvoje se pa ne zmenijo.

Ljudje, ki od tebe pričakujejo razumevanje, sami pa ga niso voljni izkazati.

Če te recipročnosti ni, če te ima nekdo samo zato, da se ob tebi izprazni, odloži svoje probleme, noče pa slišati za tvoje, potem je veliko bolje, da si sam.

Samota ... Ali je res to samota, če ti čas krajša dobra knjiga, časopis, križanka, če lahko zapišeš, kar čutiš. Koliko bolj te obogati pogled na cvetočo rožo, ki si jo sam posadil, na sočne sadeže z drevesa, ki si ga sam negoval, na bujno glavo zelene solate s tvojega vrta, na ... sto in sto je malenkosti, ki te bodo bolj obogatile kot neprimerna družba.

Samota ... ali jo res lahko zapolnijo samo ljudje?

Breda Grlj, Izola

Obrazi našega kraja

Profesor Drago Karolin

Pred mnogimi leti sem bil na izletu v Dobrni, lepo urejenem topliškem in zdraviliškem kraju. Takrat, prvikrat, se nisem bil spomnil, da je bil prof. Drago Karolin od tam doma. K nam v Ilirsko Bistrico je prispel v šolskem letu 1946/47 na takratno gimnazijo kot učitelj matematike in fizike. Bil je, ob delegatu Francu Munihu, eden od civilnih - laičnih učiteljev med, takrat še učečimi, šolskimi sestrami.

Sestra Romana se ga spominja kot urejenega, uglajenega in razumevajočega človeka. Na predvečer dogodkov, ki so sledili sledečega dne, ga je sestra Romana vprašala kaj vendar teži g. Muniha, da je ves tako zaskrbljen, molčeč, nemiren ...” Če bi jaz dobil takšno nalogo kot on bi zbežal”, ji je odgovoril.

Naslednjega dne so bile šolske sestre brutalno izgnane iz svojega samostana in svojih šolskih prostorov, ne po volji Franca Munih, ki je moral šolskim sestram le sporočiti ukaz, ki ga je prejel, temveč po volji oblasti in njenih “biričev”, ki jih vsaka oblast dobi in ima.

V tistem času sem bil tudi sam dijak nižje gimnazije. Še se spominjam prve šolske ure v kateri se nam je predstavil prof. Drago.

Takrat je imel še nekoliko neroden priimek Klinc. In najbrž zaradi tega priimka je razredu dejal: “Vsi moji dijaki so mi doslej rekli prof. Drago!”

Mnogo pozneje je dotedanji priimek spremenil v Karolin. In predvsem kot profesorja se ga spominjam še danes, čeprav je bil, morda, le predmetni učitelj.

V spominih ljudi pri nas ostaja predvsem kot planinec, predsednik Planinskega društva Ilirska Bistrica, ki je začel z urejanjem planinskih postojank in dal planinstvu v naših krajih širše razglede, ne le panoramske iz vrha Snežnika.

Vendar pa je bilo njegovo osnovno poslanstvo, zaradi katerega je prišel v naše kraje, učiteljevanje. V mojem razredu je poučeval fiziko. Predaval je tudi o tem, kako nastane elektrika in kaj vse po nastanku zmore ... “ Za domačo nalogo boste narisali kar sem razložil.” Doma sem na velik risalni list narisal morje, sonce, ki ga greje, hlape, gosteče se v deževne oblake in prepolni dežujejo ter ustvarjajo izvire, potoke in reke. Na reki sem “zgradil” jez z elektrarno in daljnovodom. Likovno je bila to revna risba, ampak kot nekakšni hieroglifi je pokazala kar je profesor razložil. Slučaj je hotel, da sem bil pri naslednji uri poklican pred tablo z “električno” risbo. Podrobno si jo je ogledal in jo pokazal razredu: “ Iz risbe je vse razvidno, vsako dodatno vprašanje bi bilo odveč.” Risbo še danes hranim kot enega mojih redkih tehničnih uspehov. Fiziko nam je hotel približati s sliko, pa ne le fiziko, tudi matematiko je znal začiniti ali omiliti s svojo pedagogiko. Pri neki uri matematike je nenadoma, v veselje dijakov, začel pripovedovati lovsko zgodbo.

Lovec se odpravi v lov na divje race in se tiho priplazi do vodne mlake, kjer so race čofotale. Že se pripravi na strel, ko se od nekje pojavi lovski nebodigatreba, stara ženska, ki perjad preplaši, da odleti. “Ste videli?” je rekla lovcu, “koliko jih je bilo, najmanj sto.” Jezni lovec, ki mu je ženska splašila plen pa jo nahruli:” Sto? Če bi jih

bilo še enkrat toliko in še ena polovica ter še četrtnina, na povrh pa še ti, stara baba, bi jih bilo ravno sto!”

Tedaj je bilo pravljice konec, ker se je prof. Drago iz pripovedovalca lovskih zgodb spremenil v matematika in v razred zagrmel: “ In koliko je rac v mlaki bilo?” in s prstom pokazal v klop na nekoga, ki ni vedel odgovora.

“Seveda” se spominja Aleksander Batista - Vipavčev, ki je takrat sedel v matematični klopi, “ nismo vedeli odgovora, presenečeni, da se je lovski pripetljaj tako nepričakovano spremenil v matematični vprašaj.”

Po izgonu šolskih sester je začel poučevati še risanje. Dotlej je slikarstvo poučevala sestra Romana, slikarstvo, ker je bila slikarka. Drago Karolin ni bil slikar, pa tudi med dijaki ni bilo likovnih talentov na pretek. Učitelju risanja je bilo zaradi tega toliko lažje na “tabuli razi” opaziti kakšno izrazito risarsko roko. To je videl pri Stani Kranjčevi, ki je zelo lepo risala. Bila je prava mojstrica v slikanju portretov in občudoval je njeno nadarjenost in kot esteta tudi slikarko, ki se je tudi po lepoti in negovanosti razlikovala od sošolk.

Sestra Mirjam je na samostanskem vrtu, pri štali, izdelovala nek relief za potrebe zemljepisa. Pri delu jo je ves čas opazoval in se “izpopolnjeval”. Učil se je, da bi lahko tudi sam izdelal podoben portret snežniškega pogorja. Ni bilo slišati, da bi tak relief kdaj izdelal, pa tudi ne o tem, da bi se lotil slikarstva. In tako je njegovo likovno znanje ostalo le v okviru pedagoškega dela.

Kot nerazjasnjena uganka je ostala še ena njegova dejavnost, vokalna glasba. Z njo se pri nas, vse od prihoda, ni ukvarjal. V njegovi zapuščini pa je ostala piščalka za intonacijo, ki jo pri svojem delu uporabljajo zborovodje.

Nekoč je dejal Dimitriju Grlju: “ Moram vam nekaj dati.” Dal mu je zbirko desetih

slovenskih pesmaric z notami, starih že sto let, še iz čitalniških časov.

Oboje, piščalka in pesmarice, kažejo na to, da se je morda v letih pred prihodom v naše kraje ukvarjal s petjem in bil vsaj zborovodja v kakšni šoli.

Iz mestnih ulic se ga spominjam kot urejenega in uglajenega, kultiviranega in markantnega gospoda. Njegov gosposki videz, videz, ki je tako redek v našem vsakdanu, pa je prišel še bolj do izraza ob njegovi sopotnici, lepi in elegantni Idi Maraž.

Počasi je stopal navzgor v Brinškov klanec. Tam ga je srečala sestra Romana. "Kam ste se namenili po tej strmini?" "Veste, slišal sem, da je Slavko Matajzlnov bolan in k njemu grem na obisk."

"Takrat sem ga srečala zadnjič," se spominja sestra Romana Zidar.

Prišel je bil čas ko je Brinškov klanec postal bolj strm kot vse kar je Drago Karolin v svojem življenju prehodil in na kar se je v življenju povzpел. In te strmine so bile znatno višje kot je bil vrh Snežnika.

"In koliko je v mlaki rac bilo?" *

Ivko Spetič

* Glej kotichek za križankarje

Za umret

Nekega čisto navadnega dne je v poštnem predalu čakalo obvestilo o priporočeni pisemski pošiljki. V prostoru za naslovnika je bilo jasno izpisano moje ime, tisto pravo, s katerim me razpoznajo na davčni upravi, bančnem kreditnem oddelku in drugod, kjer bi bila raje nepoznana. Ker imam neizmerno uslužnega moža, je bil nagloma določen in ustno pooblaščen, da gre po priporočeno pošiljko. In čeprav se je na poštnem okencu karseda vljudno obnašal in moledoval, da žena zaradi vode v kolenu ne more po pošiljko, mu te niso niti pokazali kaj šele izročili. Doma je napetost naraščala, se stopnjevala v najrazličnejša ugibanja, a je obveljalo dejstvo, da ne gre za navadno vsakdanje pismo.

Razdaljo do pošte sem morala prevoziti sama, nato poiskati čim bližji parkirni prostor, se postaviti na rep dolge vrste pred poštnim okencem in čas je bil z menoj neizmerno krut. V možganskih predalih je kuhalo in ko mi je poštna uradnica prijazno ponudila, da izpišem z besedo datum sprejema, so se črke v vrstici, kjer bi moral biti ves izpis datuma, tako nesramno nagrmadile, da je zmanjkalo prostora in sem s pisanjem nadaljevala nekje kjer ne bi smela. Tudi pri podpisu je bilo nekaj nenapovedanih hitrih vijug, ki bi se lahko prebrale tudi drugače in ne tako kot se pišem in tako kot mi je ime. In ko sem trdno držala svojo priporočeno pisemsko ovojnico, se mi je zdelo, da mlada uslužbenka razume vse vrste zadreg, tudi tiste iz tretje življenjske dobe.

Najokrutnejša usoda, ki sem jo trpela do prejema priporočene pošiljke, se je nadaljevala. Črno na belem so zapisali, da so mi zvišali pokojnino in bodo razliko obračunali za dva meseca nazaj. Udarec je bil hujši kot bi si kdo mislil. Najprej sem panično pomislila kako bom zvišan znesek porabila, ob misli kaj bom naredila z dvomesečno razliko, je moje upokojsko srce skoraj klonilo. Pravzaprav mi brez vnaprejšnjih priprav in terapevtskega pristopa ne bi smeli nakopati tolikšnega bremena. In ves dan in vse dni do tu, se nerodno suče in vrti v glavi: Saj me želi nekdo spraviti v grob!

Danica Pardo

Poznal sem jih

Macvir

Opoldanska pripeka je bila že kar neznosna. Razen kokoši, ki so se kopale v prahu v kotu dvorišča in zadovoljno otresale prašno perje, ni bilo videti okoli hiše in na vrtu žive duše. Domači gospodar je po prazničnem kosilu nekoliko prilegel pod hruško na vrtu. Vsi so vedeli, da ga pri tem opraviilu ne sme nihče motiti. Napol v snu je sem ter tja zamahnil z roko, ko mu je sitna muha poskušala zlesti pod klobuk, ki ga je imel poveznjenega globoko na oči.

Johana, gospodinja in hišna mati, je pospravljala zadnjo kozico v sklednik in si brisala roke v predpasnik, ko je v hišo pritekel najmlajši, Jože, ki so ga klicali po domače Pepić.

“Mama, če grem lahko z drugimi fanti u potuok, de se greju kupat,” je zasopihano z vrat zakričal Pepić.

Mati se je nanagloma obrnila in hotela nekaj reči, najbrž prepoved, pa jo je Pepić prehitel.

“Si greju, tuj naš Tone, me bu čuval.”

“Ko greju si, huoj sz njimi, ma glej, de buš ubuogal Toneta, pa Mariju tuj!”

“Pupe ne greju z nami.”

“Ja pa zač nje?”

“De se bumo kupali u buntači, pa guoli de bumo, zatuo ne smiju pupe z nami.”

Kot lintvern je zdirjal preko dvorišča in se na vse grlo drl, da gre tudi on lahko s fanti na kopanje.

Tone je pisano gledal, saj je vedel, da ga bodo drugi spet dražili in zbadali s čuvajem otročadi. Pa kaj je hotel, brez malega ne bi mogel z drugimi, to je vedel.

Zbralo se jih je kak ducat, skoraj vsi fantje zgornjega dela vasi, Klančari, Šajinci in Pocrkvani. Kolona napol golih in bosih

otročajev, najstarejši je štel dvanajst pomladi, se je spustila v dir preko Solin po klancu v Potok.

Zaustavili so se ob potoku, ki je mejil pot od travnika. Po poti iz Srednjega potoka, ki jo je prekrivalo gosto vejevje, da je bila videti kot tunel, je prisopihal pastir ali kravar, kot so ga imenovali.

“Glejte, glejte, Brdol gre, nam bu ča povidal,” so se drli tisti, ki so ga prvi videli.

“Kam pa kam, fantiči?” jeanimalo pastirja. Brdol so ga klicali, ker je govedu nenehoma kričal, naj obrne dol, seveda po svoje, in ostal je Brdol. V naše kraje je prišel nekje iz Podgore.

Ko so mu izkričali, da se gredo kopat, jih je posvaril:

“Čuvajte se, kopajte se samo u guoranji buntači, takoj pod izviram, zduolanja je nevarna. Govorijo, de je med vuojsku pejsek požrl nekega avstrijskega soudata, ki se je zgubil.”

“Brdol, tuo su pravlјice ze otročine!”

Zdirjali so kar po vodi mimo visoke skale, čez ograjo, mimo spodnje buntače (zajetja) do mesta, kjer so lahko zmetali tisto malo obleke s sebe in se goli pognali v vodo. Buntača je bila široka kake tri metre, dolga pa le kak meter več. Voda je najmanjšemu segala do ramen. Čofotali so in se porivali, se mazali z obrežnim blatom in se nanovo umivali. Voda je kmalu postala kalna. Naveličani in tudi upehani so plegli po travi, nekdo je zalučal kamen v vodo, drugi so ga pričeli posnemati in voda je ponovno oživela.

“Ki vrže kaminj u drugi buntač?” je izzival Marjo, največji in najmočnejši.

“Glejte, glejte, niki je u buntaču!” se je drl suhi Frane.

“Ljudi, sej tuo je Pepić. Tone, vaš Pepić!”

Tonetu so odrevenele noge. Skozi misli so mu šinile pripovedi o spodnjem buntaču, opozorilo Brdola in zgodbe o macviru, ki da je živ in lahko požre človeka, kot je tistega avstrijskega soldata v vojni.

Kot brez uma je zdirjal proti macviru. Pepiću je kalna voda segala že do prsi. Jokal je in se poskušal skobacati iz blata. A mu ni uspelo.

Otroci so obstopili buntačo in z grozo v očeh buljili v nesrečnega fantiča, ki se je počasi ugrezal v blato.

“Dajte kakovu kitu ali palico, de se bu prijel,” je nekdo zakričal in vsi so iskali vejo ali palico, a brez uspeha. Veje, ki se jih je doseglo s tal, so posekali domačini za ‘frudelj’, zimsko hrano govedu, suhe veje pa so pobrale ženske za kurjavo. Ni je bilo palice, da bi jo za psom vrgel. Pepić pa je počasi tonil v blato.

“Če ima ki britvu?”

Stekli so k gornjemu buntaču, brskali po kosih oblačil, a uspeha ni bilo. Morda je kdo imel nožič, a najti ga ni mogel. Roke so se preveč tresle in zapletale.

“Kaj je to za eno kričanje, kaj se je zgodilo, se je kdo udaril ali kaj?” je zadonel znan glas iz goščave nad vodo.

“Brdol, Brdol!!!” so se najbrž prvič v življenju razveselili pastirja preplašeni otroci.

Vsevprek so mu pojasnjevali, kaj da se je zgodilo, da je živo blato, ki da je požrlo soldata, najbrž požrlo tudi Pepića, da naj za božjo voljo pomaga. Brdol je zagledal v blatu Pepića, planil v grmovje in z ostrim kosirjem, ki ga je imel vedno s sabo, odrezal za roko debelo in kaka dva metra dolgo palico, stekel k macviru in položil palico pred prestrašenega fantiča.

Pepić je čvrsto zagrabil palico, pastir pa mu je umirjeno prigovarjal, kako naj jo drži, kako naj se obrača.

“Počasi, počasi, nič hudega ne bo. Tako, tako, primi, še malo, še malo.”

Tone se je prvi ovedel. Groza ga je zapustila, priskočil je in poprijel za palico ter pomagal pastirju vleči malega Pepića iz blata. Ko so to videli ostali, je hotel vsak pomagati. Nastala je gneča in malo je manjkalo, da bi bili vsi štrbunknili v blato. A Brdol je bil močan in spreten, čvrsto je potegnil palico z eno roko, z drugo je zagrabil Pepića za lase in ta je že ležal na travi.

“Mulac mulasti, kada si se nam zmuznu u zduolANJI buntač. Če nisi znau, de je tuo macvir?!” se je jezil Tone na malega in ga istočasno nežno stiskal k sebi in božal po laseh. Pepića je še vedno bolelo od trdnega pastirjevega prijema.

“Brdol, hvala!”

Buntače in macvira ni več. Potoček še teče, a njegova bregova sta zarasla, jelše se ogledujejo v vodi le še v mlakužah ob deževju, trava in trnje sta zarasla pot, vrišč otrok se je že zdavnaj izgubil, Pepića pa smo pokopali pred nekaj leti. Štel jih je krepko čez osemdeset.

Franc Gombač - Frane Petrov

Mama

V težkih časih si me ti rodila.
V vojni vihri, v času,
ko smrt je s koso vsepovsod kosila.
Ti pa si se zame ves čas trudila.
Ne vem v kaj si me povila,
kje košček blaga, kje moč
in ljubezen dobila,
ki si jo meni naklonila.
Nikoli ne bom izvedela,
koliko solz si zame potočila,
koliko noči prebedela v upanju,
da bi kljub težki bolezni preživela.
Kdo ve, če sem ti rekla besedico hvala,
ker si se ponoči nad šivalnim strojem
sklanjala in dolgo, dolgo šivala.
Dokler ni iz krpice blaga,
oblekica za tvojo deklico nastala.
Morda sem kdaj v življenju dajala vtis,
da sem nedostopna, naduta,
a pod bedno krinko bilo je takojšnje
spoznanje - občutek krivde in kesanje -
za svoje grdo ravnanje.
Vem, da za vsak moj mali uspeh
srce ti je veselo, močno bilo.
Čeprav se ustnice niso premaknile,
so oči v sreči za trenutek zasvetile.
Mama dovoli, da sedaj,
ko si že precej obremenjena z leti,
ti skušam vrniti ljubezen, toplino.
Vrniti srečne trenutke, ki lajšajo bolečino.

Marjana

Trenutek spomina

Poslušam glasbo pa me zanese.
Kam? Še sama ne vem.
Daleč nazaj v čas, ki bil je skoraj včeraj,
a od takrat je že mnogo let.
Utrinki iz življenja se v mislih zvrstijo.
Bežijo s hitrostjo zvokov glasbil.
Srce močneje bije. So to le sanje,
sem to doživela jaz?
Usta se potegnejo v nasmeh.
Čas neusmiljeno beži,
zadržati ga ne morem.
Le spomin lahko v duši
obdržim in se ga veselim.

Marjana

Vaški zvon

Čuj, zvon zvoni.
Je to ura točen čas?
Je to jutranji božji glas,
ki vernike kliče k molitvi?
Da, to je ura točni čas.
Tudi jutranji je božji glas.
Ta glas drugačen je,
nekdo se s sveta poslovil je.
Ugibamo, le kdo bi utegnil biti,
starostnik ali težak bolnik?
O, da le ne bi kateri mlad
odšel na oni svet.
Mladi morajo živeti,
za dom, družino poskrbeti.
Zvon pa žalostno zvoni.
Nas stiska v prsih, strah budi.
Vsak človek je pomemben člen
v verigi tej življenja.
Če star je, ali mlad,
praznina tu ostane.
Za njim žaluje vsak vaščan,
ki ga slovo v srcu gane.

Marjana

Jesensko jutro

Zjutraj slana je dol padla
na ta mrzla tla.
Vse v belo je ovila,
kot bi snega natrosila.
Mraz mi reže lica,
nos pa pomodri.
Tudi zanje bi rabila kapo,
da mi obraza ne skazi.
Rože vse je pomorila.
Ozenske police in balkoni
žalostno podobo kažejo.
Meni je srce zmrazila.
Tako je življenje moje.
Slana mi v lase je usula
te kristalčke svoje.
Zdaj se svetijo in lesketajo.
Kmalu pa me bo,
kot rože te, pobralo.

Marjana

Stojan Vid Jaksetič

Predstavljamo vam našega rojaka, ki se je rodil leta 1927 na Doljnem Zemonu v kmečki hiši, kjer se je nekoč rodila pesnica Maksa Samsa, njegova teta. Z njo je pod isto streho preživel otroška leta. Osnovno šolo je obiskoval v Vrbovem, v Postojni pa je končal italijansko gimnazijo. S šestnajstimi leti se je pridružil partizanom v Gubčevi brigadi, med vojno bil težko ranjen. Kot ranjenca so ga z letalom prepeljali na zdravljenje v angleško bazo v južni Italiji. Še v času vojne se je z ladjo Ljubljana vrnil v osvobodjeni Split in se pridružil partizanskemu pevskeemu zboru Srečko Kosovel ter z njim sodeloval po različnih krajih Slovenije vse do razpustitve zbora. Po končani drugi svetovni vojni se je vrnil na Dolnji Zemon ter začel obdelovati kmetijo. Kmetovanje je opustil leta 1949 in se zaposlil na Gozdni upravi Pivka v takratnem Šempetru na Krasu. Kasneje je bil zaposlen na Gozdni manipulaciji na Mašunu. Leta 1953 se je odločil za žagarsko obrt in na Pivki z njo do leta 1960 tudi uspešno posloval.

Nove razmere so ga usmerile v Koper, kjer je najprej služboval v lesnem skladišču Luke Koper, nato pa do upokojitve v trgovskem podjetju Istrabenz Koper. Kot upokojenec ne tarna. Ima urejeno življenje, zdravje mu dobro služi, razvedrilo dobi v petju in balinanju, rad se potepa po gorah, zaljubljen je v reke, gozdove in Snežnik. Je pa tudi pesnik, saj izhaja iz hiše, kjer sta nekoč skupaj živela s teto Makso Samsa. Objavljamo nekaj njegovih zadnjih pesmi. Zlasti so odmevne pesmi iz zbirke Pelinov cvet iz leta 2000.

Prebral boš resnico

Spet slišal sem pesem,
ki sem jo želel,
sinoči ob reki
jo slavček je pel.
Njegov glas srebrni
odmeval je v noč,
ponovil staro je pesem,
ki jo pel je nekoč.
Njegova pesem mi zbudila
je v duši spomin,
nekoč ob tej reki
bil tudi je mlin.
Želel sem opisat
čas iz spomina,
saj tam slavčka ni več
in tudi ne mlina.
V hiši ob reki
na svet sem prišel,
takrat se mlin še je vrtel
in tudi slavček lepo je še pel.
Zdaj daleč od tam
me je usoda odpeljala,
a slavček in mlin
sta mi v duši ostala

Stojan Vid Jaksetič

List - pero in prazna cula

Maksa Samsa se ni lagala,
ko je napisala,
da lahko v culi odnese,
kar ji pesem je dala.
Vsi njej so podobni,
ki za pesem živijo,
le s spominom na njih
plačilo dobijo.
V njih srcih ni želje,
da bi bogateli,
skromno umrejo,
kot so živeli.
Njih zapuščina
je črnilo in pero
in popisani listi
njih pesmi v slovo.
Med njimi tudi Maksa
je za pesem živela,
ne bogastva ne slave
si nikdar ni želela.
Iz grobov jih priklicati
ni moč nazaj,
kako jim povedati,
da slavni so zdaj.

*V spomin na teto Makso Samsa
Stojan Vid Jaksetič*

Revija pevskih zborov upokojencev Slovenije

Po predhodnih izbirnih tekmovanjih po pokrajinah se je na prvo revijo pevskih zborov upokojencev Slovenije uvrstilo 13 najboljših pevskih zborov. Zaključna revija je bila 8. decembra v eminentni unionski dvorani v Mariboru. Mešani pevski zbor upokojencev iz Ilirske Bistrice je imel čast, da je z mešanim pevsim zborom iz Tolmina lahko zastopal Primorsko na tej odlično organizirani reviji. Z zelo dobrim nastopom sta oba zbora dokazala, da sodita med najboljše zbore upokojencev v Sloveniji.

S. T.

Rad imam življenje

Sam brez nasvetov
življenje sem izbral,
brez sanjavih iluzij
kaj vse bom postal.
Nad časom razočaran
nisem nikdar,
vsak dan preživeti
vzamem kot dar.
Se trudim biti človek
z vsemi ljudmi,
želje po bogastvu
mi ne delajo skrbi.
Rad imam družbo,
petje in še kaj,
le mladosti priklicat
ne morem nazaj.

Stojan Vid Jaksetič

Kam pelje ta vlak

Nimam namena
dajati nasvet,
kako v tej dobi
je treba živeti.
A vendar se vprašam,
ko gledam ljudi,
kam in zakaj
se tako jim mudi.
Kot da hoteli
prehiteti bi čas.
Kakor da ta
ni več za nas.
Potrebno ni drugega
nam iskat',
tega uredimo,
dovolj je bogat.
Dajmo priznati,
da čas kriv nič ni,
on je le priča,
dejavniki smo mi.

Stojan Vid Jaksetič

Iz društvene dejavnosti

Vodstvo Društva upokojencev iz Ilirske Bistrice je s svojimi poverjeniki tudi ob letošnjem novem letu obiskalo ostarele in bolne člane društva.

Starejših od 80 let je kar 160 upokojencev, težje bolnih pa 15. Starejših od 90 let je 9 upokojencev, najstarejša članica Društva upokojencev pa je Marija Jenko, rojena leta 1905.

Naši Bistričani - Bistričanke in njihovi ljubljenci

Tudi za to številko Jesenskih listov sem dobil od urednika nalogo, da predstavim naslednjega znanega Bistričana in njegovega spremljevalca psa. Zakaj pa enkrat ne bi bralcem predstavil Bistričanko, mi je dejal. Ker se sam, razen doma, večinoma najdem v moški družbi, sem v začetku potreboval kar nekaj časa, da sem si v spomin priklical naše najpomembnejše življenjske spremljevalke in sopotnice - ženske, iz Bistrice seveda. Pred nedavnim sem s prijateljki pevske skupine Vasoalec nastopil na prireditvi bistriškega turističnega društva, na kateri je bila med marljivimi organizatorji tudi Silva Dekleva - po domače Čepinarjeva.

Silva in njena psička bosta ta prava sogovornika, sem si tokrat dejal.

Po telefonu sva se dogovorila, da jih obiščem kar pri njih doma. Na balkonu je bila razprostrta odejica, ki že pomeni, da tu domuje pes. Vendar psičke ni bilo doma. S Silvo se pozna že dolga leta, zato je pogovor gladko stekel. Na Lajo - tako je zlati prinašalki ime - pa sva morala počakati, saj je bila z Vitom (Vito je Silvin mož, trenutno pa tudi bistriški podžupan) na daljšem popoldanskem sprehodu na Črnih njivah.

Silva, si Bistričanka?

Sem, po duši sem in bom vedno Bistričanka. Res sem rojena na Sardiniji, ker sta bila starša zaradi nesoglasja z italijanskimi oblastmi še pred drugo svetovno vojno poslana tjakaj na delo - prevzgojo, pri letu starosti pa sem se že z njima vrnila na Kras, nato pa 13-krat selila po krajih od Ljubljane do Trsta in končno Bistrice, ki je moj kraj in dom. Sicer sta mama, ki je doma iz Kosovelj in oče, ki je doma iz Štorij prava Kraševca. V Bistrico pa nas je pripeljala med vojno železnica, kjer smo se naselili za stalno. Starša pa sta pozneje le odšla na svoj Kras, tokrat v Divačo. Osnovno šolo sem pa obiskovala v Trnovem. Do upokojitve 1. marca 1991 sem delala v Lesonitu in vmes na Topolu. Sedaj pa sem pravzaprav zaposlena s psičko, pa v raznih društvih in seveda čas mora biti za družino.

Skupaj sva se spominjala tudi časov v petdesetih letih, ko so bile še prave zime z večmetrskimi snežnimi zameti, zametenim Brinškovim klancem, po katerem smo šli le peš in ta pravo burjo, ki nas je po mili volji prestavljala in pometala z nami na poti v šolo. Še lepše pa je bilo, če nam ni bilo treba v takih zimskih dnevih v šolo.

V njenem govoru, vnetem pogovarjanju o Bistrici, njenih ljudeh, običajih in še marsičem začutiš, da ji kraj pomeni veliko, da je z njim zrastle in, da čuti z njim.

Če pustiva temo o psih za konec pogovora, kaj ti izpolnjuje prosti čas, ali družabno življenje v Bistrici?

Na prvem mestu vsekakor taborniki, saj sem pričela s taborništvo v Bistrici, ko je bil še v čistem nastajanju. Učitelj Dvojak, pa velika podpora takratnega ravnatelja Muniha, so na osnovni šoli nam učencem ponudili takratno edino zabavo, možnost taborjenja in izletov ter medsebojnega druženja. Še danes mi taborništvo pomeni veliko in ima res posebno mesto v mojem življenju.

Za taborništvo pa so bile in so še tudi druge aktivnosti kot so delo pri Rdečem križu, v aktivu žena, v zadnjem času pa predvsem pri domačem Turističnem društvu. Škoda, da se Bistričani premalo udeležujemo v takih aktivnostih, ki bi kraju dale večji pečat in prepoznavnost tudi navzven. Drži se nas prevelika nevoščljivost do drugih; Bistričani s strani gledamo dogajanja in raje kritiziramo namesto da bi sami kaj postorili.

Takemu razmišljanju sem se, priznam, pridružil tudi sam, pa tudi Vojka Kopriva-Čotarjeva, ki je prišla ravno v času najinega pogovora na kofetek in klepet. Primerov za tak bistriški karakter smo našli kar veliko, tako v sedanosti kot preteklosti. Sam osebno mislim, da na take zanesenjake kot je Silva večkrat pozabimo, ko "velikim in zaslužnim" delimo različna priznanja. Obe sta dejali, da bi bili veseli, če bi se jima in ostalim iz društev ob raznih prireditvah in pripravah nanje priključilo še več Bistričanov in Bistričank.

Pa se vrniva pravzaprav še k temi o psih. Kaj ti pomeni Laja?

Naša razvajenka (s tem je mislila na zlato prinašalko Lajo), ki seveda živi z nami v hiši, je prišla kot majhna, luškana zlata kepica v našo hišo. Prinesel jo je sin Vitomir iz Postojne pred skoraj 13 leti. Prve korake vzgoje in poslušnosti ji je dal on sam. In še danes, čeprav se zaradi odsotnosti ne ukvarja z njo, ga najbolj poslušša. Kot je navada pri vseh mladih ljudeh, je tudi Vitomir prepustil meni skrb za Lajo. Tako je to sedaj moja razvajenka, moja ljubica in še kaj. Je pa še vedno gospodična in ji kot kaže to tudi tako paše.

Z njo so dnevi polnejši in pestrejši. Na koncu koncev tudi takrat, ko si privošči potepanje po mestu. Laja je bila zelo navezana na mojo vnukinjo Ano, saj jo je spremljala redno v šolo. In tudi še sedaj, ko se je Ana odselila, Laja večkrat odide do šole, na katero ima verjetno lepe spomine. Tam je bila med otroki, dobila je kakšen priboljšek, lahko se je igrala z njimi.

Prisvojila si je za počitek in spanje tudi sobo, kjer spi Ana ob vikendih, saj jo, kot vidim, zelo pogreša.

Za zlate prinašalce je dokaj značilno, da so dobri jedci. Je Laja izjema?

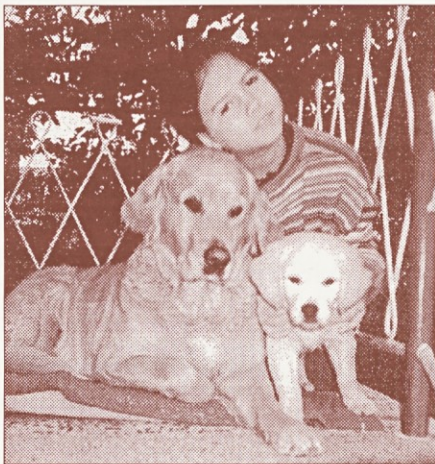
Kje pa, strašno rada je, zato moramo kar paziti na njeno "linijo". Zato si verjetno tudi privoščim obisk širše okolice, da bi dobila kaj dodatnega za pojesti. Potem pa skrušeno čaka pod balkonom, da ji dovolimo v hišo. Sedaj pa vedno čaka priboljšek, ko jaz pijem prvo jutranjo kavico. Je pa že vse življenje zdrava. Noče biti sama, zato gre povsod z nami, tudi na morje. Tudi mi ne gremo nikamor brez nje. Komaj pričaka čas za sprehod. Divje mahanje repa je znak, da ve, kako se bo podila po hribu proti Črnim njivam ali pa po poljih proti Dolnjem Zemnu nosila palice. Če bo v bližini voda se bo še z veseljem skopala. Zadnje čase gre večkrat na sprehod z Vitom, tako, da mu je še za fizioterapevtko in spremljevalko-družabnico v naravi.

Ko Silva govori o "njihovi" Laji, vidiš koliko jim v družini pomeni. Pomeni jim prijatelja, zvestega spremljevalca, bitje, o katerem lahko govoriš v neskončnost; bitje, ki je velikokrat kot zdravilo za tegobe, proti slabi volji in celo bolezni. V njenem govorjenju je zaznati ljubezen, ki si jo Laja zasluži, ki si jo zasluži vsako živo bitje, za katerega skrbiš pri hiši, oziroma za katerega si prevzel odgovornost, da boš zanj skrbel. Silva je odkrita sogovornica, brez dlake na jeziku pove kar misli in taka mi je všeč, pa verjetno tudi vsem drugim, ki jo poznate.

Ko sem v dnevnem prostoru na fotografijah, ki krasijo stene, gledal velike fotografije psičke Laje, vnukinje Ane in njihovo uspešno poziranje, sem dobil še en dokaz, da je Silvi in njenim domačim Laja pomemben del življenja.

Zaželeli smo si še zdravo in srečno Novo leto, Laja pa se je še postavila pred fotografski aparat kot filmska zvezda, ki je navajena take pozornosti in fotografiranja.

Sposodil sem si še fotografijo ki nam predstavlja Lajo, vnukinjo Ano in njeno novo prijateljico, tudi zlato prinašalko.

Pogovor sem opravil na podlagi kratkih zapiskov, ki sem si jih notiral med pogovorom ter dodal tudi nekaj svojih misli. Upam, da se tudi bralci Jesenskih listov strinjate s posameznimi ugotovitvami in mislimi, navedenimi v tem pogovoru.

Vojko Štemberger

Dragi

Guba se mi riše v lice,
oko ne najde več ostrine.
Skrij sliko najine pomladi,
pozabi pesmi najinega jutra, dragi.
Od nekdanj pesmi o ljubezni pele,
od nekdanj zanj rože so cvetele
Jaz odhajam, dragi.
Mili so spomini nate.
Zavrzi sliko najine pomladi.
Guba se mi riše v lice.
Kar prišlo bo,
mrzlo bo in kmalu.
Noč se s svilo jutra
v starost preoblači.
Zavrzi sliko najine pomladi.

Danica Pardo

V mestu

Na ulici nekega mesta
luči nama gorijo,
na ulici nekega mesta
kresnice so drobne,
za naju žarijo.
Na ulici nekega mesta
mežikaje, skrivnostno,
kot midva, za roke se držijo.

Danica Pardo

Rekel si

Rekel si mi, zlato moje.
Še zdaj greje me tvoj glas.
Ko nad mano veter poje,
zraven slišim zlato moje,
tam od daleč, daleč glas.

Danica Pardo

Prošnja

Dan, razsul svetlobo na dlani polja.
Vso reber, do vode, objel ptičji spev.
Od daleč, skozi špranje vej,
božal s soncem roso v travi.
Vsej tej lepoti, kot refren
od mene k tebi misel gre,
pozabi me, pozabi.

Danica Pardo

Sinu

Bodi cvet na moji dlani,
metulj, ki so mu ljubi sončni dnevi.
Bodi ptica iz daljnega obzorja.
Bodi smeh, bodi strah na moji dlani.
Na moji dlani up.
Skrij v srce se moje,
če prostora ni na dlani.
Bodi vse, povsod me spremljaj,
saj sva eno že od nekdaj.

Danica Pardo

Babičini nasveti

Ne pozabimo slovenskih jedi

Čebulna juha

Potrebujemo: 50 dkg čebule, 6 dkg margarine, 1 liter kostne juhe (lahko tudi iz kocke), sol, poper, 1 - 2 žlici črnega vina, 4 rezine kruha, 4 rezine sira.

Priprava: narežete čebulo in jo prepražite, da porumeni. Zalijete čebulo z juho, dodate sol in poper. Juha naj počasi vre 20 minut. Štiri rezine kruha namažete s sirom, popečete v pečici in narežete na kocke. Juhi dodate črno vino in kocke kruha. Po želji lahko dodate malo rdeče paprike, peteršilja in kislo smetano. Juho priporočajo pri zdravljenju mačka. Čebula je bila v Egiptu simbol večnosti. Močan vonj čebule naj bi imel magično moč, da človek ponovno začne dihati. Skupaj s faraoni so čebulo pokopavali v piramide.

Medeni kruh

Potrebujemo: 4 žlice meda, 28 dkg sladkorja, 4 jajca, 50 dkg ostre moke, 1 pecilni prašek, 2 žlici ruma, 1/2 žlice cimeta, 1/2 žličke mletih klinčkov, naribane limonine in pomarančne lupine.

Priprava: Na pari raztopite med s sladkorjem, dodate rumenjake in mešate, dokler se ne raztopi ves sladkor. Ohladite in dodate dišave, rum, moko, sneg beljakov ter pecilni prašek. Pečete 45 minut na 180 stopinjah. V testo lahko dodate še sesekljan mandeljne in drugo kandirano sadje.

Gobova enolončnica

Potrebujemo: vsaj 1/2 kg svežih jurčkov ali mešanih gob, 5 dkg olja, 1 seseklano čebulo, žlico moke, 1 kg krompirja, sol, poper, sesekljan peteršilj, kislo smetano.

Priprava: Gobe očistimo, operemo in zrežemo na tanke lističe. Na olju prepražimo čebulo, primešamo gobe in malo dušimo. Dodamo na kocke narezan krompir, pomokamo, dolijemo vode, da se vse pokrije in kuhamo okrog pol ure. Ko je jed kuhana, dodamo sol, poper in peteršilj. Preden postrežemo dodamo še kislo smetano.

Gobe v solati

Gobe dobro očistimo, operemo, manjše pustimo cele, večje prerežemo. V slan krop damo lovorov list in poper v zrnju (lahko tudi majhen feferon ali hren), dodamo gobe. Ko se gobe ohladijo, jih pripravimo z olivnim oljem, kisom in soljo, lahko dodamo tudi strt česen. Solato lahko pojemo takoj, v hladilniku pa lahko stoji tudi nekaj dni, seveda pa mora biti dobro zaprta. Dobro se prileže k narezkom. Gobova solata je zelo primerna za zabave, saj jo lahko pripravimo nekaj dni prej.

Izbrale:

Cvetka Matko in Ivanka Kreševič Nikčević

Čemu smo se smejali

Nadaljujemo z anekdotami in šalami znanih Bistričanov - burkežev.

Mile Šajnov je včasih pomalem jecljal, le pri petju glede tega ni imel težav. Pa ga pri Novem svetu Stano Novak-Gržinčič zaprosi za pomoč. Pomagal naj bi poriniti "violeto" (motor s cirkularjem, prilagojen za žaganje drv) po klancu navzgor.

"Ja, če če da daš za po po pol litre vina?" pravi Mile.

Stano mu odgovori: "Ja ampak samo enkrat po pol litra!"

Slavoj Ježev se je na stara leta rad pohvalil:

"Poglejte, sedaj mi pri uriniranju nekako višje nese kot nekoč. V mladih letih mi je neslo do tal, zdaj pa mnogo višje - na kolena!"

Ko smo že pri uriniranju! Nekoč se je Slavoj Ježev prav tako hvalil, kako je postal močan:

"Glejte, včasih sem zjutraj, ko sem šel na malo potrebo, moral uporabiti obe roki, da sem lahko dobro usmeril curek. Sedaj za isti popravek uporabljam le dva prsta ene roke!"

Njega dni so se ob večerih zbirali v kavarni pri Šajnovih mojstri iger na karte, kjer so igrali plemenite igre (tarok, bridge, remi, preferanso). Ob taki priliki je nekega večera k skupini igralcev prišla natakara in jih vprašala s čim jim lahko postreže. Vsak je nekaj naročil, le gospod Milan Zajc je naročil:

"En vinjak, ne svinjak, in ena zaprta vrata, da ne bo hladno."

Imenovani gospod Milan Zajc, ki je bil priznan bistriški intelektuallec in poliglot, nekaterih zadev ni mogel razumeti in mu preprosto niso šle v račun.

Na pogrebu Štefana ni mogel razumeti sklepa iz odločbe, ki ga je istega dne izdala občinska uprava. Izdano je bilo namreč dovoljenje za pogrebni sprevod po ulicah Trnovega do pokopališča, rok za pritožbo na odločbo pa je bil mesec dni. Še istega dne smo namreč bili na pogrebem sprevodu.

Specialistka za bolezni oči je znanemu Bistričanu določila dioptrijo.

Dobronamerno je dala tudi nasvet - vsak dan po dve kapljici zdravila kaniti v oko. Dodala je:

"Pač po potrebi".

Ker je bila prilika za dober vic, je sledilo vprašanje pacienta:

"Gospa doktorica, po veliki ali mali?"

D.G.

Bistriški prebliski

Na krasu bodo, po zaščiti terana, zamenjali cestne kamne s pršuti. Kraški pršut ima surovinsko bazo izven Krasa.

Če bo poleti seno gorelo, je treba Slovenijo poslati na gasilski tečaj. Šel je na trg. Ker ni imel denarja za zajca, si je kupil jajca.

Podražitev telefona je tipičen dokaz, da zakoni tržišča (tu) ne držijo. Brkinska slivovka je v gostilnah na črnem seznamu.

Kmalu bo frašče edini brkinski izvozni artikel.

Ali lahko nesnice, kupljene na farmi, nesejo domača jajca?

Zeleni list kmalu porumeni: bodi črn ali bel, pa boš uspel!

Domača terminološka iznajdba: najti strateškega partnerja - prodati tovarno Italijanom!

V Brkinih ni zastaranih bomb in orožja iz druge svetovne vojne. Partizani so vse s pridom uporabili. Če nekomu zležeš v rit, glej, da svojo rit pustiš zunaj!

Danilo

Po pustu

Odšel je (lanski) pust, bilo je zaspano, turobno. Pribit je poziv na divjem kostanju, da naj dolina miru zadiha svobodno. Teče bistra voda naprej po istih poteh in trka na okna nas vseh, samoti v posmeh.

P. s.

Če pust pust postane, vigredi korak zastane!

Danilo

Misli modrostrnikov

V bližini televizorja cvetje hitro poveni.
Eni pravijo, da od zračenja. Jaz pa pravim,
od slabega programa.

Moda, da ženske nosilo hlače ni prišla po
naključju. V hlačah se laže teče in hitreje
pride do cilja.

Kdor se zdravo hrani in zdravo živi, samo
malo bolj zdravo umre!

Življenje ni vredno nič, toda nič ni tako
dragoceno kot je življenje.

Zakaj pravimo materni jezik in ne očetov?
Zato, ker oče ni nikdar doma in ko pride,
ne pride do besede.

Odpuščanje je spoznanje, da bi bila lahko
preteklost drugačna in prihodnost lepša.

Če hoče ženska vzbuditi zanimanje
moškega, mora imet velike prsi in majhne
možgane.

Življenje je maraton ne pa sprint - za vse
si je treba vzeti čas.

Ne jokaj ko prijatelj odhaja - veseli se
ponovnemu srečanju.

Življenje je tek čez ovire - tudi če se
spotakneš teci naprej!

Ne verjamem, da nas besede potolažijo,
vendar v nesreči vsaj nisi sam.

Ljudem, ki skupaj pojejo se nekaj zgodi -
spremenijo se, boljši postanejo.

Zbrala in uredila Iva

Plan izletov in srečanj Društva upokojencev Ilirska Bistrica v letu 2002

Februar

9. 2. 2002

Družabno srečanje

Marec

9. 3. 2002

Kopanje v hotelu "Delfin" v Izoli

April

27. 4. 2002

Planinski pohod na Kozlek

Maj

25. 5. 2002

Planinski pohod na Slivnico

Junij

27. 6. 2002

Enodnevni izlet v Prekmurje

Srečanje upokojencev v Slovenjgradcu

Julij

6. 7. 2002

Enodnevni izlet na Goli otok

Avgust

10. 8. 2002

Enodnevni izlet v Rezijo

September

Srečanje upokojencev Primorske

Planinski pohod na Nanos

Oktober

5. 10. 2002

Enodnevni izlet v hrvaško Zagorje
(Kumrovec ...)

November

9. 11. 2002

Kopanje v hotelu Delfin v Izoli

December

28. 12. 2001

Prednovoletno družabno srečanje

Vsak prvi petek v mesecu organizira
društvo družabno srečanje z glasbo in
večerjo v gostišču Danilo v Ilirski Bistrici.

Pred napovedanim izletom ali srečanjem
bomo s podrobnejšimi informacijami
pravočasno obvestili poverjenike in člane
društva.

Prijave z vplačili sprejemamo v društvenih
prostorih ob sredah in petkih med deveto in
dvanajsto uro ali na telefon 05/714 55 98.

Vabljeni!

Kotiček za križarkarje

Iz zadnje številke smo prejeli veliko rešitev. Nagrajenca sta reševalca, ki sta pravilno rešila vse križanke. To sta:

Vojko Štemberger

kosilo za dve osebi v okrepčevalnici
Grill Danilo
in

Joža Knafeljc

usluga frizerskega salona Mitja

Nagrajencema čestitamo!

Tudi tokrat razpisujemo tri nagrade za pravilno rešene križanke in uganke.

Poenostavljamo pošiljanje rešitev.

Na priloženi kupon vpišite zahtevane podatke in rešitve ter jih v kuverti ali dopisnici pošljite na

Uredništvo Jesenskih listov

Društvo upokojencev

Bazoviška cesta 28

6250 Ilirska Bistrica

Kupon

Ime in priimek:

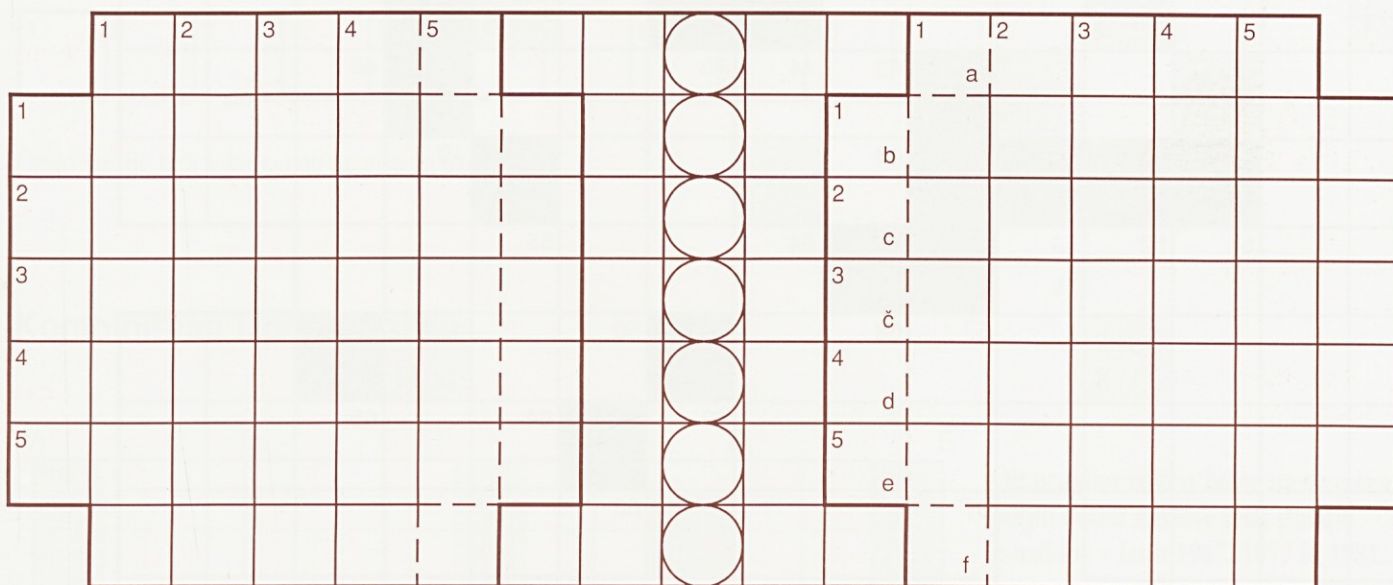
Naslov:

Geslo iz noveletne križanke:

Koliko je rac bilo?

Geslo iz povezanih magičnih likov:

Povezana magična lika

V magičnih likih vpišite vsako besedo vodoravno in navpično.

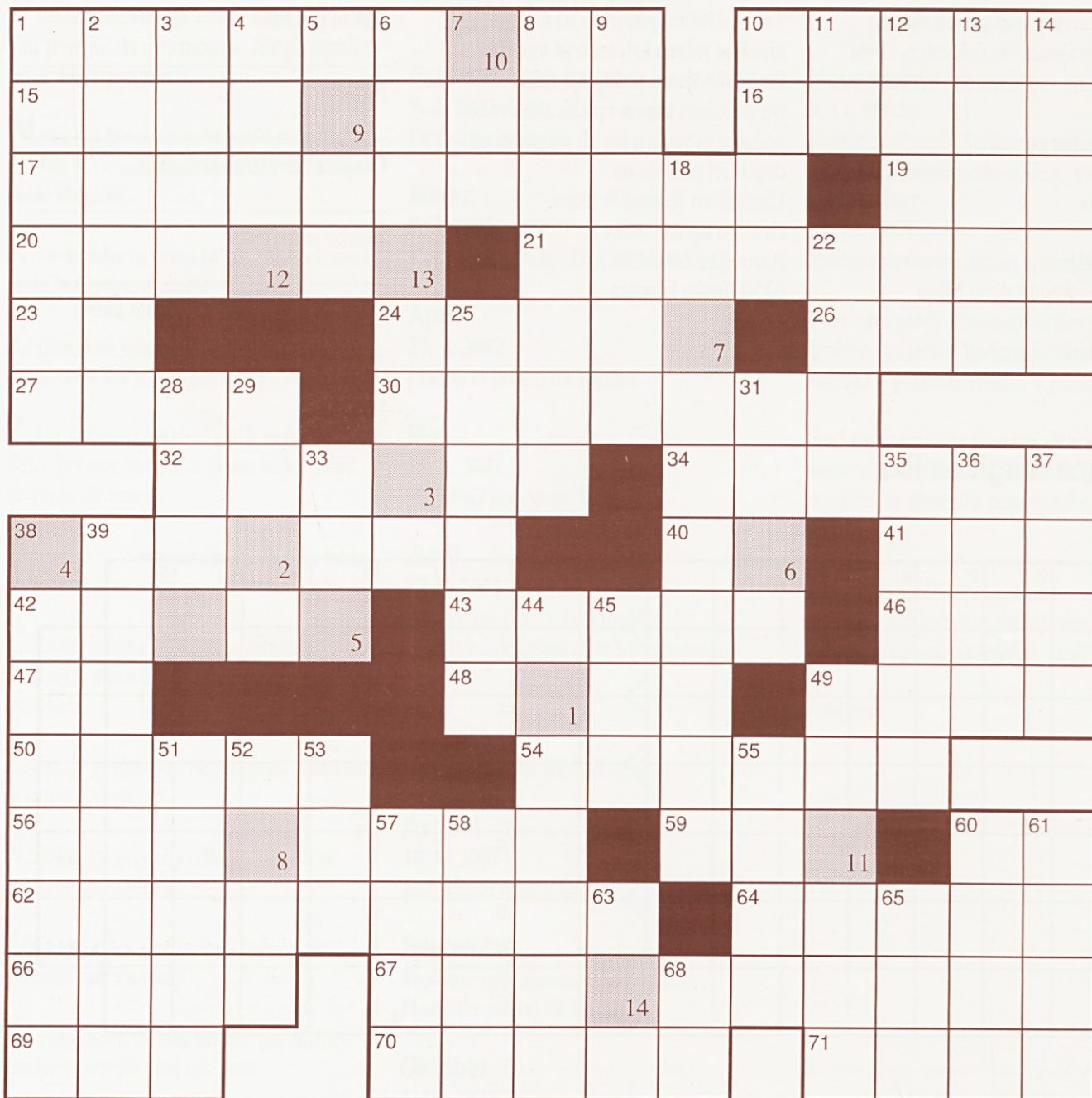
Levi magični lik: 1. opozorilo, 2. prebivalec afriške države, 3. prelaz med celjsko in ljubljansko kotlino, 4. prebivalka hrvaške pasivne pokrajine, 5. pisec krajših sestavkov za časopis in revijo.

Desni magični lik: 1. zapravljanje, 2. prilastek, 3. vojaška enota, večja od polka, 4. velemestno zabavišče, 5. kraj pri Postojni.

Med likoma brano nazaj od desne proti levi: a) najstarejša znana oblika ptiča, b) drobno, zrnato žito, c) mesto v Ohio z gumarsko industrijo, č) eksistenca, d) budistična dogma, e) mesto ob Aniži v Zgornji Avstriji, f) angleška filmska igralka (Jenny).

Ob pravilni rešitvi boste na označenih poljih v sredini lika dobili umetniško upodobitev osebe. **Geslo**, ki ga tako dobite vpišite na kupon ob razpisu nagrad.

Novoletna križanka z geslom

Vodoravno: 1. kar se po določenih pravilih mora storiti, 10. del listine ali dokumenta, ki se pri uporabi odtrga, 15. ime in priimek slovenskega opernega tenorista, 16. glavno mesto Tibeta, 17. angleški dramatik (William), 19. znamenje v obliki črte, 20. kdor je posebno nadarjen za kaj, 21. ptičja kletka, 23. začetnici filmskega igralca in režiserja Redforda, 24. zaokrožen znesek, na katerega se glasi bankovec, 26. muslimansko moško ime, 27. zelenica

v puščavi, 30. smučišče v Kranjski gori, 32. jahalnica, 34. ameriška filmska igralka (Diane), 38. rod trajnih zelišč iz rodu lilij, 40. začetnici nobelovca Onsagerja, 41. junakinja romana April, 42. ime glasbenika Dedića, 43. slovenski gledališki delavec in umetnostni zgodovinar (Marko), 46. zelo kratek čas, 47. okrajšava za Sovjetsko zvezo, 48. bolgarski vladar, 49. maskara, 50. težko, malo cenjeno delo, 54. kdor se poklicno ukvarja s tkanjem,

56. ime in priimek italijanskega skladatelja filmske glasbe, 59. zorana zemlja, 60. začetnici pisatelja Kersnika, 62. ime in priimek slovenske humoristke, 64. slovenski kipar (Ciril), 66. cunja, 67. izvajalka terorizma, 69. nadav, 70. neprijetna, sumljiva zadeva, 71. Massenotov opera.

Navpično: 1. kraj pri Trbovljah, 2. mesto v Uzbekistanu, 3. desni pritok Oranja v Afriki, 4. nekdanja nemška drsalka (Karin), 5. kovinski zvok, 6. odstranljivi del naprave, ki omogoča navadno večnamensko uporabo, 7. kraj pri Črnem Kalu, 8. lastnost, stanje slepega, 9. gledališče, 10. večja skala, 11. začetnici igralke Hlebec, 12. sin trojanskega kralja Priama, 13. majhna osa, 14. park, 18. ime in priimek bivše slovenske ministrice, 22. ime pevke Falk, 25. oblačilo za spanje, 28. mehanska združba različnih snovi, 29. pritok Rena v Švici, 31. žlahtni plin, 33. kraj v Dalmaciji,

35. slovenski kipar (Slavko), 36. slovenski violinist (Igor), 37. dimolovec, 38. članica poveljniškega vojaškega osebja, 39. komar, ki prenaša malarijo, 44. ameriški igralec in plesalec (Fred), 45. pogovor, 49. šelestenje, 51. rusko čnomorsko letovišče, 52. velik kup, 53. indonezijsko otočje, 55. ime igralca Cigoja, 57. slovenska operna pevka (Ondina), 58. ena izmed barv pri kartah, 60. vzdevek slovenskega slikarja Jožeta Horvata, 61. pokrajina iz apnenca, 63. egipčanski bog sonca in neba, 65. slovenska tiskovna agencija, 68. kemični simbol za element radij.

Črke iz označenih polj v križanki prenesite v ustrezna polja v tabeli, kjer dobite voščilo ob Novem letu.

Med uganke smo uvrstili uganko profesorja Karolina. V predstavitvi Draga Karolina v Obrazih našega kraja je v tej številki zapisana uganka, ki sprašuje koliko je bilo rac na mlaki. Število rac zapišite na ustrezno mesto na kuponu ob razpisu nagrad!

Dimitrij Grlj

Geslo

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----

Geslo vpišite tudi v kupon ob razpisu za nagrade!

Kombinirana izpolnjevanka

	A	B	C	Č	D	E
1						
2						
3						
4						
5						

Ob pravilni rešitvi boste na označenih poljih dobili naslove treh slovitih muziklov v letih 1967, 1977 in 1981.

Od A do C: 1. koščena ali rožena ploščica, ki varuje telo rib, plazilcev, 2. opera Rahmaninova, 3. skupščina na Hrvaškem, 4. vrhnje žensko oblačilo, 5. benediktinska opatija na Bavarskem.

Od B do D: 1. južnoameriška igra na karte, 2. jadransko otočje z več otoki, 3. reka v južni Ameriki, Venezuela, 4. nabiranje prostovoljnih prispevkov, 5. zvezna provinca na jugozahodu Kanade.

Od Č do E: 1. reka v osrednji Aziji, 2. glava, buča, 3. obdelovalec kovin, 4. semensko vlakno javanskega drevesa, 5. ruski zgodovinar (Jevgenij 1875-1955).

Nekoč in danes!

Prva lastnica te znane stavbe na bistriškem placu je bila Josipina Ličan. V njej je imela "trgovino z raznimi stvarmi" najprej z možem Francem Valenčičem in nato s Francem Kranjcem. Tu sta se rodila dva njena sinova, dva pomembna Bistričana in znana Slovenca: Fran Valenčič (rojen 1878, padel pri Doberdobu leta 1916), pravnik in slovenski pesnik, ki ga omenja tudi hrvaški zbornik o antologiji slovenske poezije, in Ferdinand - Marko Kranjec (rojen 1885, umrl 1961), pomemben politik in javni delavec ter vodja slovenske Orjune. Po letu 1912 je stavbo prevzel Vinko Sket starejši in v njej uredil zgledno veliko trgovino metrskega blaga. S trgovino je nadaljeval tudi njegov sin Vinko Sket mlajši.

Po drugi svetovni vojni je trgovino prevzelo trgovsko podjetje Ilirija - Metraža. Leta 1982 se je v stavbo vselila bistriška matična knjižnica z upravnico Darinko Žbogarjevo. Knjižnico so kmalu poimenovali po pesnici Maksi Samsa. V letu 2001 pa so na tem mestu zgradilo novo, sodobno knjižnico, ki je ohranila prvotno ime in jo vodi direktorica Damjana Hrabar Logar. Fotografiji sta last Emila Maraža.

Vojko Čeligoj

Izdajo pričujoče številke
Jesenskih listov so podprli:

Zveza kulturnih organizacij
Ilirska Bistrica

Okrepčevalnica Grill Danilo
Ilirska Bistrica

Frizerski salon Mitja
Ilirska Bistrica

Uredniški odbor

Dimitrij Grlj
Franc Gombač
Ivko Spetič
Danica Pardo

Oblikovanje
EDIS d.o.o. Ilirska Bistrica
Grafična priprava
StudioRolih Ilirska Bistrica
Tisk
Bor Ilirska Bistrica, januar 2002

Glasilo Društva spokojencev
Ilirska Bistrica
Št. 10, letnik VI, 2002 / Cena 250 SIT

Jesenski LISTI

Vosčilnica vsakdanja!

Nova lista, praznjenje to je pesništvo,
z vilo vsakdanja.
Nahajati z njo včasih mi in dušo.
Nova lista, praznjenje to je pesništvo vsakdanja.
Najprej življenje z njegovo mogočnostjo
vsakdanja.
Nova lista, podati mi upanje za grande
v bratje,
življenje v polju, mladostnica v dnu.
Moje želje visoko razumem preprosti
do praga, kjer omča danes in čez.
Nova lista ne stoji umetno človeštva,
lažnim doberšnik naj kralja radosti,
občutek snih tu obrata vsakdanja,
danes in jutri.
Na novo, za novo življenje,
brez modrosti jake,
vsaj steno, steno, da z upanjem
ila bom v jutri
za svoje pranje, za hoto, rumeno
in črne, soneljake brat!

Danica Pardo

Beseda urednika!

Prvi vami je dober, najboljša literarna
nagrada lista. Ob tej priložnosti se želimo
zahvaliti prav vsem, ki so katekretični
začeli, da je naš občinski voditelj tak
dobro pet let. Probuje nam ga zahvala vsem
posrečljivim sodelavcem, sponzorjem,
oblikovalcem vsake številke, podjetja Edo
Ilirska Bistrica, Studia Rolih, ki je
vsekar našim grafičnim priložnost za rok,
odgovornost za ris pri Cukraru v Poncju
in Bori v Ilirski Bistrici. Posrebuje se se
zahvaljivost ilirskim umetnostnega občina
novo leto.

Vojko Čeligoj, Ivko Spetič, Franc
Gombač in kolegici Danica Pardo, ki
so pridno pobili vsake letošnjo listo.
Zahvaljivost se tudi vsem bralcem, ki so
pono ali sponzorirali svoje zadovoljstvo
ob prebranju našega Glasila.

Ob začetku novega leta voščim vsem
bralcem, sodelavcem našega Glasila in
kolegom, s katerimi delujemo pri Društvu
spokojencev, srečno in zadovoljno
novo leto.